

Gökboet

En pjäs i två akter

av

DALE WASSERMAN

efter romanen med samma namn av

KEN KESEY

i svensk tolkning av

BÖRJE LINDSTRÖM

Roller:

HÖVDING BROMDEN
VÅRDARE WARREN
VÅRDARE WILLIAMS
SYSTER RATCHED
SYSTER FLINN
DALE HARDING
BILLY BIBBIT
SCANLON
CHESWICK
MARTINI
RUCKLY
RANDLE P. McMURPHY
DOKTOR SPIVEY
VÅRDARE TURKLE
CANDY STARR
EN TEKNIKER
SANDRA

Originalalets titel: One flew over the cuckoo's nest.

Pjäsrättigheterna tillhör:

Nordiska Teaterförlaget, Gothersgade 11, DK—1123 Köpenhamn K

Spelrättigheterna till översättningen tillhör:

Börje Lindström, www.borjelindstrom.se e-post: borje@borjelindstrom.se

Rättigheter

Rättigheterna till Gökboet innehas av:

Nordiska Strakosch Teaterförlaget

Gothersgade 11

DK-1123 København K

Tel. + 45 33 14 44 17

Fax: + 45 33 14 44 28

internet: **www.nordiska.dk**

Rättigheterna till denna översättning av Gökboet innehas av:

Börje Lindström

borje@borjelindstrom.se

internet: **www.borjelindstrom.se**

För uppförande av pjäsen Gökboet i denna översättning måste tillstånd inhämtas från

1) Nordiska Strakosch Teaterförlaget

samt

2) Börje Lindström

Pjäsoversättningen skyddas genom *Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk* motsvarande internationell lagstiftning.

Upphovsrätten bevakas kontinuerligt av Sveriges Dramatikerförbund. Brott mot lagen om upphovsrätt är straffbart och/eller skadestandsgrundande.

Detta pjäsmanuskript är hämtat från:

www.borjelindstrom.se

FÖRSTA AKTEN

Dagrummet i ett statligt mentalsjukhus någonstans på USA:s västkust. Rummet är stort och opersonligt och möblerna är galonöverdragna. Några väldiga, höga fönster vetter ut mot trädgården. Fönstren, som vanligtvis lämnas öppna, är försedda med stålgaller genom vilka man kan se den gröna världen där ute. Bredvid dörren som leder till toalettbasen finns en städskrubb. Dörren ut till korridoren är låst, men dörren till sovsalen är öppen.

I dagrummet finns förutom möblerna en anslagstavla, en tidskriftshylla och ett skåp med sällskapsspel — och på en piedestal ligger patienternas Loggbok. I en upphöjd glaskur med skjutfönster finns systrarnas station. Stationen är alltid låst och genom glaset kan man se ett medicinskåp. Ett skrivbord därinne i glaskuren står vänt ut mot dagrummet. På skrivbordet finns en telefon, en mikrofon och en bandspelare — de två senare är kopplade till högtalarna ute i dagrummet. På väggen bakom skrivbordet finns ett slags ställverk där sköterskorna, med gudomlig makt, kan härska över dagrummets lampor, högtalare, etc.

Framför Stationen finns avdelningens hjärta: en stor grå metallåda som rymmer all den elektronik systrarna är beroende av. Denna elektroniska panel är klädd med kuddar och kan till nöds användas som bänk. Slutligen finns här också en TV som står vid väggen när den inte används.

Morgon: En spot på Hövding Bromden. Han är en jättelik, nästan två meter lång indian, men krymper ihop så fort någon iakttar honom. Han lyssnar; en mjuk, olycksbådande, vissling hörs och suddiga ljuskonturer rör sig över scenen

HÖVDING BROMDEN(röst på band)

Pappa! . . Hör du! Hör du den pappa? Dom har satt igång den igen. Den svarta Maskinen. Dom har satt igång den arton våningar under marken. Dom stoppar in människor i den och ut kommer det dom vill ha. Dom gör så, pappa. Varje natt vänder dom världen uppochner och alla som inte håller i sig rasslar ner till helvetet. Där krokas dom fast dom i hälarerna, hänger upp dom och skär upp dom. Men kropparna har inga inälvor. Bara lite tillknyckat skrot. Och när dom blöder, blöder dom rost. Du tror att jag är tokig — du säger att det är för hemskt för att vara sant — men herregud, det finns ju så mycket som är sant som aldrig händer!

(En klocka ringer; alla scenljus på. Hövdingen stelnar— katatonisk. Vårdarna låser upp dörren och glider, i sina lysande vita uniformer, panterlikt in på sina gummiskor)

WARREN

Nämen titta, hövdingen.

WILLIAMS

Skräphövdingen.

WARREN

Dövstum och dum.

WILLIAMS

Nyäten och klar till strid.

WARREN*(i ansiktet på Hövdingen)*

Fattar du ingenting? Fattar du inte att du ska stanna på salen tills klockan ringer? *(Hövdingen glider undan)* Titta på honom! Stor som ett berg och rädd som ett småbarn!

WILLIAMS

Vad vill du ponken? Vill du ha din kvast? . . Ja, just det, kvasten! *(hämtar kvasten)* Han vill ha kvasten!

WARREN

Duktig idiot.

WILLIAMS*(slänger kvasten till Hövdingen)*

Sätt igång då!

WARREN

Där har du en med huvudet på skaft.

WILLIAMS

Ja — kvastskaft!

(De gapskrattar. Syster Ratched, en vacker kvinna i en obestämbar fyrtioårsålder, har plötsligt kommit in i dagrummet. Hennes hud är slät och vit, hennes ögon blå och hon har ett glänsande leende. Det vilar en märklig perfektion över hennes väsen, men under den vita uniformen gör sig en mogen kvinnlighet påmind)

SYSTER RATCHED

Ursäkta mig, pojkar. (*vårdarna rycker till*) Jag tror nog att inte att det är särskilt produktivt att stå och hänga så där. Det finns ju så mycket som behöver göras på måndagarna.

WARREN och WILLIAMS

Javisst, syster Ratched.

SYSTER RATCHED

Det är bra, pojkar. Warren, tror du inte att mister Bromden behöver rakas? Och du Williams, hade inte du städningen?

WILLIAMS

Javisst, syster Ratched.

SYSTER RATCHED

Ja, det var väl det jag visste.

(Williams försvinner ut till sovsalen och Warren tar kvasten från Hövdingen och buffar honom mot toalettbåsen — Syster Flinn skyndar sig in. Hon är en slätstruken flicka med intelligenta ögon och runt halsen bär hon ett krucifix)

SYSTER FLINN(*in*)

God morgon, syster Ratched. (*Syster Ratched tittar på sin klocka*) Jag är lessen att jag kommer för sent, men jag gick på midnattsmässan och sen försov jag mig och . . .

SYSTER RATCHED(*läser leende upp Stationen*)

Jag förstår dig så väl — nej, nu är det dags att vi sätter igång, eller hur? (*Syster Flinn springer in i Stationen och börjar lägga piller i pappersbägarna. Syster Ratched slår om några strömbrytare och tar upp mikrofonen*) Medicinering. Alla patienter till dagrummet. Medicinering. (*slår av mikrofonen och lämnar Stationen*) God morgon, Harding.

(Harding är en snart fyrtioårig man; han är utbränd, men han ser bra ut)

HARDING

Jaså, är den god? (*går till syster Flinn*) Vi tackar dig, o käre Herre, för den hugsvalelse och ro vi inom kort skola vederfara.

(*Harding stoppar i sig medicinen, går för att ställa i ordning spelbordet och hämta kortleken*)

SYSTER RATCHED

Billy, min kära Billy. (*i armkrok med honom*) Jag talade med din mor i går kväll . . . Ja — jag var tvungen att berätta det för henne.

(*Billy ser ut som en pojke trots att han är nästan trettio år gammal*)

BILLY

V-v-vad sa ni?

SYSTER RATCHED(*drar upp hans ärm; handleden är bandagerad*)
Jag sa att du var mycket ledsen över det som hänt och att du lovat att aldrig göra det igen.

BILLY

T-t-tack, syster Ratched.

SYSTER RATCHED(*ger honom vattnet*)

Drick upp allting, min älskling . . . God morgon, Scanlon. (*Scanlon, en nästan helt flintskallig man i femtioårsåldern, går till spelbordet utan att svara. Han ställer ifrån sig den låda han bär, sätter sig på en stol och börjar arbeta med verktygen inuti lådan. Syster Ratched nickar avmätt*) God morgon, Cheswick.

(*Charles Cheswick är kort och knubbig och hans hår är snaggat. Han pendlar mellan en överlägsen råhet och en servil inställsamhet*)

CHESWICK(*om pillren syster Flinn ger honom*)

Ett ögonblick, lilla du! Vad är det i dom här?

SYSTER FLINN

Medicin.

CHESWICK

Jamen, herregud, det ser jag väl! Men vilken sorts?

SYSTER FLINN(*försöker flirta*)
Svälj dom bara, Cheswick — för min skull?

CHESWICK
Kör inte med den där stilen — jag vill för jesse namn veta vad! . .

SYSTER RATCHED(*lägger handen på Cheswicks arm*)
Det är bra, Charles.

CHESWICK
Va? Vad är det som är bra med det här?

SYSTER RATCHED
Du behöver inte ta dom.

CHESWICK
Inte? Ja, då . . . då är det bra då?

(Han tar pillren. Martini, en kortväxt italienare, studsar in, springer till toaletterna och dyker omedelbart upp igen)

SYSTER RATCHED
God morgon, Martini.

MARTINI(*rakt ut i luften*)
Mornn!

(Martini går till syster Flinn, tar sina piller och sätter sig vid spelbordet. Williams leder in Ruckly — en hålögd, en gång muskulös, man med renrakat huvud)

SYSTER RATCHED
God morgon, Ruckly.

RUCKLY
F-f-far åt helvete!

(Ruckly går baklänges mot väggen där han fastnar som ett kors)

SYSTER RATCHED(*tar fram ett papper från sin pärm*)

Det kommer en ny patient i dag, Williams. Skulle du kunna möta honom vid intagningen?

WILLIAMS(*tar papperet*)

Visst, syster Ratched.

SYSTER RATCHED

Syster Flinn, jag går till personalrummet . . . (*till patienterna*) Sköt er nu, pojkar!

CHESWICK

”Sköt er nu, pojkar!” Har vi nåt val?

(*Dörren till toaletterna slås upp; Hövdingen jagas av Warren som håller en elektrisk rakapparat, med dinglande sladd, i handen*)

WARREN

Kom tillbaka, ditt förbannade rödskinn! . . . Du gillar inte den här, va? (*håller upp rakapparaten mot Hövdingen och härmar dess ljud. Hövdingen ryggar tillbaka, sätter sig i gungstolen, skakande av rädsla*) Hmm. Tror du jag gillar den där blicken då? (*tar en läderrem ur bakfickan och binder fast Hövdingen mot ryggstödet*) Såja . . . det var bättre.

(*Syster Flinn ställer Scanlons medicinbricka på hans bord*)

SCANLON(*skjuter undan brickan från sin låda*)

Se dig för!

SYSTER FLINN

Nej, nej!

WARREN(*hånler*)

Behöver du hjälp raring?

SYSTER FLINN

Nej tack, det behövs inte.

(*Warren går skrattande ut och Syster Flinn tar brickan och går in i Stationen*)

HARDING
Ge nu, Martini.

MARTINI
Va? Ja, visst, nu kör vi igång!

(Martini delar entusiastiskt ut korten och lägger en extra hög framför en osynlig spelare till vänster)

CHESWICK
Hördu! Lägg av!

MARTINI
Vad då?

CHESWICK
Det sitter ingen där.

MARTINI(*tittar efter*)
Jag ser honom.

CHESWICK
Vi är bara fyra.

MARTINI(*oerhört tvivlande*)
Jaså?!

(Martini tar upp korten, börjar ge igen och lägger den här gången en extra hög framför en osynlig spelare till höger)

HARDING
Sluta hallucinera, Martini! För guds skull, ge mig korten nu!

(Harding rycker åt sig kortleken och börjar ge)

CHESWICK
Ha!

BILLY
Vad är det som är s-så roligt?

CHESWICK

Den där lilla system . . . Jag kommer ihåg första gången jag såg en flicka klä av sig. Jag var åtta år och satt uppe i ett träd och kikade in genom hennes sovrumsfönster, och när hon började ta av sig trosorna, så . . . så . . .

(Billy har rest sig och gått fram till Loggboken)

HARDING

Just det, Billy, anteckna det!

BILLY

Det s-ska vi ju göra?

CHESWICK

Ja, det blir guldstjärna det!

BILLY

Du f-för ju in allting jag säger.

CHESWICK

Just det. Och jag ska föra in vad du gjort också.

HARDING

Tyst!

RUCKLY

F-f-far åt helvete!

HARDING

Åh, Herre Gud, det här är ju ett dårhus! *(reser sig)* Kolleger psykopater. Som ordförande i patientrådet utlyser jag, Dale Harding, härmed tio sekunders välsignad — terapeutisk — tystnad.

(Harding sänker sitt huvud. Tystnaden bryts omedelbart när dörren öppnas)

McMURPHY*(utanför)*

Där har du fel grabben! Jag behöver inte göra ett piss — och ta för fan och låt bli mig annars ska jag! . . *(in; har satt upp nävarna mot Williams när han plötsligt märker att patienterna stirrar på honom)*

McMURPHY(*forts.*)

Gomorrón, kompisar! Vilket jävla fint höstväder vi har fått då!
(*McMurphy har långa polisonger, ett ärrat ansikte och ett nästan djävulskt leende. Han bär en svart lädermössa, en gammal brun läderjacka och ett par urblekta jeans. Hans grova skor är försedda med klackjärn*) Det var helvete, vilket sorgligt gäng!

WILLIAMS

Ja, nu är det på det här viset att —

McMURPHY

Ge fan i mig, jag måste ju kolla in stället! Ja, det är ju mitt nya hem!
För helvete grabben, jag har ju aldrig vart på ett Psykologiskt institut! (*Williams går till Stationen*) McMurphy var namnet, R. P. McMurphy och jag är besatt av speldjävulen! (*sneglar på korten*)
Vad spelar ni? Svarte Petter? Herrejesus, har ni inte ens en riktig kortlek här? Det var en jävla tur att jag tog med mig min egen utifall att. (*delar ut smakprov*) Varje kort är ett litet konstverk — ta och kolla ställningarna va? (*männen glor storögt på korten*) Femtitvå ställningar, mina herrar, var och en unik. Ta det lugnt, kladda inte ner dom! Vi har massor med tid, massor med spel! (*Syster Flinn försöker utan framgång ringa efter hjälp. McMurphy tar tillbaks korten*) Jag råka hamna i lite råkurr nere på arbetslägret — och rätten tog och bestämde sig för att jag var psykopat. Och jag är inte den som sitter och käftar emot domaren inte! Det kan ni satsa er sista dollar på! Och om domaren inte vill att jag ska krypa genom dom där förbannade ärtfälten längre, då är det klart att jag ställer upp! Ja, jag kan bli lite vadsomhelst! En psykopat, en galen hund eller en varulv — det kvittar — så länge som jag inte behöver ta i en ogräshacka igen . . . (*Williams försöker övermanna honom; McMurphy tar en stol och håller den mot Williams*) Rör mig inte för helvete!

WILLIAMS

Du, vi har regler här. Jag måste ta din temp och sen ska jag se till att du blir duschad.

McMURPHY

Allt du behöver se till är att låta mig snacka med mina nya kompisar och gör du en sak till! . .

WILLIAMS

OK, du tigger om det! Du tigger om det!

(Williams ut)

McMURPHY*(skrattar)*

Det var han det — nu kan vi sätta igång! OK, vem är kungen i den här dårhögen? Jag ställer en fråga: vem är kungen?

BILLY

Det är i-inte jag, herrn. Jag är inte ku-kungen, m-m-men man kan säga att jag s-s-står nä-näst i tur.

McMURPHY*(räcker fram handen)*

Jag är verkligen glad att du står nä-näst i tur, men eftersom jag tänker ta över det här bygget så är det kanske bäst att du satsar på mig!

BILLY

Harding . . . du är j-j-ju ordförande i pa-patientrådet . . .

HARDING*(lutar sig tillbaks, tittar ned i golvet)*

Har den där . . . herrn . . . avtalat tid?

BILLY

Har ni avtalat tid, mister McMuh-Murphy? Mister Harding är en upptagen m-m-man.

McMURPHY

Den där Harding, är det han som är kungen?

BILLY

Det s-stämmer.

McMURPHY

Billy — ta och säg åt den där kungen Harding att R. P. McMurphy väntar på honom. Sägg åt honom att det här dårhuset inte är stort nog för oss bägge. Och säg åt honom att antingen möter han mig man mot man — eller också är han en ökenråtta som ska vara härifrån innan solnedgången!

HARDING

Billy, tala du om för den där unge uppkomlingen McMurphy att jag ska möta honom, jag ska möta honom i huvudkorridoren när solen står i zenit och då ska vi göra upp, en gång för alla, med rödglödgade libidon!

McMURPHY

Billy, säg åt honom att R. P. McMurphy brukar ha i överläge — överallt — och om det nu är så att R. P. McMurphy ska vara dåre, ja, i så fall tänker han bli den största jävla dåren på hela dårhuset. (*Harding reser sig, McMurphy ställer sig i vägen och räcker så ut sin hand, Harding accepterar*) Det var det — och inte en droppe blod har vi spillt! . . Vilka är dom andra?

HARDING

Ja, på den här sidan så finns vi akuta.

McMURPHY

Vad är det för akut med er då?

HARDING

Det innebär att vi förmodligen kan botas. Där borta är kronikerna. (*pekar*) En nomad och en zombie.

McMURPHY

Och dom kan inte botas? Ja, va fan! (*försöker skaka hand med Martini*) Tjenare, R. P. McMurphy, hur står det till? (*Martini låtsas inte se honom. McMurphy till Cheswick*) Randle P. McMurphy . . .

CHESWICK(*tar inte emot handen*)

Har du röka?

McMURPHY

Ja, och ingenting annat! Fattar du? (*räcker honom paketet, skakar hand med Billy*) Randle Patrick McMurphy . . . (*klappar Scanlon på axeln*) Hur mår du kompis?

SCANLON(*slår igen locket på sin låda*)

Ta det lugnt!

McMURPHY

Vad håller du på med?

SCANLON

En bomb . . . en bomb som ska spränga hela jävla världen i luften.

McMURPHY

Där har du konkurrens, grabben. (*går till Ruckly*) Tjenare, R. P. McMurphy var namnet och jag gillar inte att se en vuxen karl skvätta omkring i sitt eget piss. Varför tar du inte och torkar dig?

HARDING

Dra ut spikarna.

McMURPHY

Spik? . . Ja, för fan!

(*McMurphy drar ut de osynliga spikarna*)

RUCKLY

F-f-far åt helvete!

(*Ruckly går mot sovsalen*)

McMURPHY(*upptäcker Hövdingen*)

Näää! Vad fan är det här för nånting?

CHESWICK

Det är hövding Bromden.

McMURPHY

Hur har du hamnat här — store hövding?

BILLY

Han hör dig inte. Han är d-dövstum.

McMURPHY

Varför har dom spämt fast honom? . . Det gillar jag inte, inte alls. *(tar bort läderremmen)* Det är faktiskt inte värdigt. *(Hövdingen reser sig. McMurphy visslar till)* Hörru, när du blir fullvuxen kommer du att vara rätt stor . . . *(tar sig en inspektionsrunda runt Hövdingen)* Vilken stam kommer han ifrån?

BILLY

Jag vet inte. Han fanns här när jag k-kom.

HARDING

Enligt doktorn är han en Columbia-River-indian . . . de som bodde uppe vid vattenfallen. Men jag tror nog att stammen har utrotats vid det här laget.

McMURPHY

Stämmer det, hövdingen? Är du utrotad?

BILLY

Han k-kan inte höra ett ord av vad du säger.

(System Ratched har anlänt, följd av Williams. Warren kommer ut ur glaskuren)

SYSTEM RATCHED*(sträcker ut handen för att ta remmen)*
Mister McMurphy.

McMURPHY*(skakar hennes hand)*
Goddag frun!

SYSTEM RATCHED

Jag tar hand om den. *(tar läderremmen från McMurphy, räcker den till Warren)* Vårdare Williams har berättat för mig att ni är besvärlig?

McMURPHY

Jag?!

SYSTEM RATCHED

Ja — ni lär ha vägrat att duscha vid intagningen?

McMURPHY

Lilla frun — dom duschade mig i rådhuset och i går kväll duschade dom mig i arresten och jag ger mig fan på att dom skulle ha duschat av öronen på mig på vägen hit — om dom bara hade kunnat koppla en slang till kylarn!

(McMurphy gapskrattar)

SYSTER RATCHED

Det var ganska lustigt, mister McMurphy. Men ni måste inse att våra regler är till för att bota er. Det innebär att ni samarbetar.

McMURPHY

Jag kan samarbeta ända in i helvetet, frun, men ni vill väl inte att jag ska vara oartig? Jag måste ju bekanta mig med mina nya kompisar.

SYSTER RATCHED

Var snäll och förstå mig, jag uppskattar verkligen att ni tar initiativet till att . . . orientera er bland de andra patienterna. Men var sak har sin tid. Nu måste ni följa reglerna.

McMURPHY

Reglerna — vet ni frun — det är precis det man alltid säger till mig — just som jag tänker bryta varenda en!

(Mörker, spot på Hövdingen. Suddiga ljuskonturer; människor skriker sakta, som i drömmen, genom de olika mönstren under det att Hövdingen talar. Syster Ratched och Williams går till Stationen, Warren ut. Scanlon sätter sig vid spelbordet, McMurphy sätter sig på en stol)

HÖVDING BROMDEN*(röst på band)*

Det är en nyintagen, pappa. Nu måste dom fixa honom — med kontrollerna. Dom har ledningar som löper in i oss och i våra skallar har dom satt in kretskort. Det finns magneter i golven, så att vi bara kan gå i slingorna dom lagt ut. Vi har stenhjärnor och gjutjärnstarmar — i stället för nerver har vi koppartråd. Vi har kugghjul i magen och ett fastsvetsat leende i ansiktet och varje gång dom slår på en knapp reagerar vi. Dom har ett nät med fabriker över hela landet — fabriker, som den här, för att rätta till felet dom

HÖVDING BROMDEN(*forts.*)

gjorde där ute. Det är syndikatet, pappa. Det är stort, stort, stort.
(*lyssnar efter något*) Ja, det finns verkligen. Dom fick mig för länge
sen. Precis som dom fick dig.

(*Ljusen upp. Muzakmusik. I systrarnas station sitter syster Ratched
och gör anteckningar. Vid spelbordet delar en cigarettrökande
McMurphy ut korten till Harding, Cheswick, Billy, Scanlon och
Martini*)

McMURPHY

OK, OK, OK, kom an då fårskallar — ska ni satsa eller ligga? Satsa?
Oj, oj, oj, han har en kung på hand och vill satsa, kan du tänka dig
det! Här kommer det, näää, en dam för pojken som ramlar av
staketet, ner till blasten och tappar lasten. Här kommer ett nytt,
Scanlon, och här — och kan inte nån jävel i det där glasberget stänga
av den där förbannade musiken! (*reser sig, går mot Stationen*) Jag
har aldrig hört en sån satans smörja i hela mitt liv!

(*McMurphy knackar på glasluckan*)

SYSTER RATCHED(*öppnar glasluckan*)

Vad kan jag stå till tjänst med?

McMURPHY

Har du nåt emot att stänga av det där förbannade oljudet?

SYSTER RATCHED

Ja, mister McMurphy.

McMURPHY

Vad då ja?

SYSTER RATCHED

Ja, jag har något emot det. Musik anses vara nyttig.

McMURPHY

Vad i helvete är det för nyttigt med Lawrence Welk?

SYSTER RATCHED

Var snäll och luta er inte mot glaset, det blir märken.

McMURPHY(*vänder sig om*)
Jääävlar! . .

SYSTER RATCHED

Ja, det var så sant, mister McMurphy, jag har glömt att nämna det, men vi har en regel mot spel här.

McMURPHY

Vi spelar bara om cigaretter.

SYSTER RATCHED(*ler*)

Är ni säker på att cigaretterna inte står för något annat?

McMURPHY

Står — jo, för en helvetes massa rök. (*skrattar, märker att de andra inte skrattar, går tillbaka till spelbordet*) Skratta då! . . (*förtroligt*)
Hon sa nåt! Ska vi inte öka insatserna?

BILLY

Var ska vi få pe-pengar ifrån?

McMURPHY

Lägg av va! Jag tog reda på lite om det här stället innan dom skickade hit mig. För fan, nästan halva styrkan här får ju bidrag, tre, fyrahundra i månaden — och dom pengarna drar ta mig fan inte ihop nån ränta. Ni behöver bara fylla i lite skuldsedlar, det är allt som behövs!

HARDING

Gärna för mig.

McMURPHY

Ska vi säga att varje cigarett är värd tio cent?

CHESWICK

OK.

SCANLON

Ge då!

McMURPHY

Ja, för fan.

SYSTER RATCHED*(i högtalaren)*

Glöm inte vad vi sa, mister McMurphy, inget spel om pengar.

McMURPHY*(tittar mot högtalarna)*

Kan dom höra oss genom dom där?

HARDING

Nej, men syster Ratched är en mänsklig mikrofon.

McMURPHY

Jaså? Ja, då kanske jag måste dra ur hennes kontakt. *(ger)* All right, professorn, där sitter du med en tvåa — och det här Marlboropaketet säger att du lägger dig. *(klockan ringer)* Vad i helvete nu då?

SYSTER RATCHED*(i högtalaren)*

Gruppmöte. Dags för gruppmöte.

(Männen reser sig snabbt upp, bordet dras undan under näsan på McMurphy)

McMURPHY

Vad är det som händer?

CHESWICK

Gruppterapi. Det är gruppterapi varje dag vid den här tiden.

(McMurphy vandrar förbryllad omkring. De akuta sätter sig på sina platser. Syster Ratched slår om ett par strömbrytare inne i Stationen, liksom för att koppla på autopiloten, tar sin väska, tar Loggboken från sin pidestal och sätter sig bland de andra)

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy, ni kanske vill delta? *(McMurphy sätter sig)*
Sådär, ja. Vem vill börja?

BILLY*(fingrar på bandaget)*

Jag an-antar att jag borde prata om det här . . . *(Syster Ratched väntar ut honom)* Det var för min m-mamma. Varje gång hon hälsar på mig känner jag mig hemsk efteråt.

SYSTER RATCHED

Din mor älskar dig, Billy.

SCANLON(*härmar*)

Älskade Billy, lilla Billy.

BILLY(*bryr sig inte om Scanlon*)

Jag vet. Det är det som är problemet. Jag har gjort henne så bebesviken, men hon vill inte erkänna det. Hon vill inte s-se mig som jag är! ”Mamma, jag är i-inte riktig i skallen”, säger jag till henne. ”Jag kan inte ens ta-tala rent.” Men hon hör inte på. Och så vill jag ta li-livet av mig. Och så försöker jag göra det.

SYSTER RATCHED

Har du tänkt på att det kanske är dina egna skuldkänslor som gör att du vill straffa henne?

BILLY

Visst, det har jag tänkt på! Sy-syster Ratched, kan vi inte ta-tala om någon annan i dag?

SYSTER RATCHED

Du borde verkligen göra något åt det, Billy . . . (*Billy vänder sig bort*) Nåja . . . (*öppnar Loggboken*) Innan vi slutade här i fredags diskuterade vi Hardings unga fru . . . närmare bestämt . . . det faktum att hon har en extremt välutvecklad byst . . . Är det någon som vill beröra det här?

(*McMurphy håller upp sin hand, knäpper med fingrarna*)

McMURPHY

Beröra vad då?

SYSTER RATCHED

Ämnet.

McMURPHY

Jaså! Jag trodde att du menade att vi skulle beröra hennes . . .

(*McMurphy skrattar, men de andra skrattar inte*)

SYSTER RATCHED

Vi fortsätter . . . Enligt vad flera patienter fört in i Loggboken så —
(*Doktor Spivey in. Han är sjukhusets psykiatriker; en piprökande, fumlig och pinad man. Sätter sig*) God middag, doktorn.

DOKTOR SPIVEY

Ursäkta mig.

SYSTER RATCHED

Ja . . . vi talade om Hardings relationer till sin fru . . .

MARTINI

Vems fru? Åh! Ja, jag ser henne!

McMURPHY(*hoppas upp*)

Var då?

MARTINI

Mama Mia! . .

McMURPHY

Den killens ögon skulle jag ge vad som helst för!

(*Doktor Spivey har vaknat till och stirrar nu på McMurphy. Doktorn tar upp sina glasögon, vänder sig sedan till syster Ratched, som lugnt tar upp en mapp ur sin väska*)

SYSTER RATCHED(*läser*)

”McMurphy, Randle Patrick.” Hitremmitterad av staten för diagnos och eventuell vård. Trettiofem år. Ogift. Tilldelad Distinguished Service Cross för att ha lett en flykt från ett kommunistiskt fångläger. Därefter hemförlovad för subordinationsbrott. Sedan följer fyllerier, övervåld och misshandel, förargelseväckande beteende, upprepat illegalt spel, ett anhållande för våldtäkt.

DOKTOR SPIVEY

Våldtäkt?

McMURPHY

Lagvrängeri!

SYSTER RATCHED

Med ett femton års barn.

McMURPHY

Hon sa att hon var sjutton och var fan så het på gröten!

SYSTER RATCHED

En rättsläkares undersökning av barnet ger . . .

McMURPHY

Doktorn — hon var så kåt att jag var tvungen att sy igen gylfen!

SYSTER RATCHED

Det är vår nyintagne, doktorn.

(McMurphy tar Syster Ratched's papper och räcker det till doktorn som tar på sig sina glasögon)

DOKTOR SPIVEY

Ja? Mmm . . . det verkar som . . . ni inte har någon journal? Ni har aldrig suttit intagen på . . . andra institutioner?

McMURPHY

Ja, räknar man med kåkarna . . .

DOKTOR SPIVEY

Mentalsjukhus.

McMURPHY

Jaså? Nä, nä, det här är första resan. Men jag är tokig, doktorn, jag svär! Här — vänta — den andre doktorn på arbetslägret han — *(lutar sig över doktors axel, läser i papperen)* här — här är det! ”Upprepade känsloutbrott som antyder en möjlig psykopatdiagnos.” Han sa att psykopat betydde att jag slåss och knullar — ja, han var oomkullrunkelig — att jag överdriver mina sexuella förhållanden! . . . Doktorn — är det allvarligt? Känner ni igen er?

DOKTOR SPIVEY

Nej, jag måste tillstå att jag inte gör det.

McMURPHY

Det där om att jag slåss kan jag förstå, men vem har nånsin hört talas om en karl som skulle ha knullat för mycket?

DOKTOR SPIVEY

Jag är intresserad av det här tillägget: ”Förbise inte möjligheten att mannen i fråga kan simulera en psykos för att undkomma de tunga göromålen i arbetslägret.” Nå, mister McMurphy, vad har ni att säga om det?

McMURPHY(*flinar maniskt*)

Ser jag ut som en fullt frisk människa?

SYSTER RATCHED

Doktorn skulle kanske informera mister McMurphy om våra mötesrutiner.

DOKTOR SPIVEY

Jaaa . . . Till de första reglerna hör att patienterna inte får resa sig.

McMURPHY(*sätter sig*)

OK, doktorn!

DOKTOR SPIVEY

Ni förstår, vi arbetar efter principen för den terapeutiska kommunen.

McMURPHY

Tera—?

DOKTOR SPIVEY

Te-ra-peu-tis-ka kom-mu-nen. Det innebär att den här avdelningen är ett samhälle i miniatyr — och eftersom samhället bestämmer vem som är frisk och vem som är sjuk, så måste ni anpassa er. Vårt mål är att avdelningen ska vara fullständigt demokratisk och styrd av patienterna — att den ska rehabilitera er till livet därute. Och det viktigaste är att ni inte döljer någonting inom er. Tala. Diskutera. Bekänn. Om ni hör en annan patient säga något betydelsefullt, så skriv ned det i Loggboken så att alla kan ta del av det! . . . Vet ni förresten vad den här metoden kallas?

McMURPHY

Angiveri.

DOKTOR SPIVEY

Gruppterapi. Man hjälper sig själv och sina vänner att tränga in i det undermedvetnas hemligheter. Man låter de gamla skuld känslorna stiga upp till ljuset!

McMURPHY (*uttryckslöst*)

Vad då för skuld?

SYSTER RATCHED

Doktorn, får jag föreslå att vi ger mister McMurphy ett praktiskt exempel? (*öppnar Loggboken igen*) Enligt vad olika patienter fört in i Loggboken har Harding slagit fast att han kände sig illa till mods när han promenerade tillsammans med sin fru på stan, därför att andra män stirrade på henne på ett visst sätt. Han har vidare sagt, citat . . .

HARDING

Hon ger dem en jäkla stor anledning till att stirra också, slut citat.

SYSTER RATCHED

Ja . . . Han har också sagt att han kan ha gett henne skäl att söka sexuell uppmärksamhet på andra håll. Vilket skäl, Dale?

HARDING

Ja . . . Jag kan inte påstå att jag har varit direkt varmblodig . . .

SYSTER RATCHED

Vore det inte bättre att säga att hon finner dig sexuellt inadekvat?

CHESWICK

Hon är nog för kåt för honom — är det där skon klämmer, Harding!

BILLY

Jag s-s-slår vad om att han är rädd för henne.

HARDING

Inte rädd!

MARTINI
Skrämd då!

HARDING
Man skulle kunna säga att jag känner en viss . . . en viss fruktan.

CHESWICK
Det är samma sak!

SYSTER RATCHED
Harding har också slagit fast att hans frus frikostiga byst ger honom underlägsenhetskänslor.

SCANLON
Varför gifte han sig med en dam med så stora tuttar då?

CHESWICK(*snusförnuftigt*)
Jag slår vad om att han är modersfixerad!

SCANLON
Jag slår vad om att han aldrig blev avvand.

HARDING
Det var inte alls så! Jag ville ha en kvinnlig kvinna. En som inte tävlade med mig, utan kunde hjälpa mig att . . .

SYSTER RATCHED
Att motarbeta vissa tendenser inom dig själv? Skulle du vilja säga att en bit av problemet är att hon finner dig — feminin?

CHESWICK
Ja, det ser man ju på hans händer. (*Harding gömmer händerna mellan sina knän*) Nå, vad säger du, Harding?

SYSTER RATCHED
Du valde en kvinna som uppenbart var underlägsen dig. Ser du inget signifikant i det?

HARDING
Ja, ja, javisst . . . Men jag tänkte . . . det verkade . . . sexuellt, åtminstone . . .

BILLY

Javisst — du säger alltid att hon är ett sånt br-bra ligg.

CHESWICK

Ja, vad händer egentligen i sänghalmen?

HARDING

Komplett . . . komplett psykisk impotens — åh, fan, varför gråter jag alltid?

SCANLON

Hördu, Harding, skulle det inte vara enklare om du ställde dig upp och erkände att du är homo?

McMURPHY(*reser sig*)

Nu räcker det!

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy!

McMURPHY

Låt honom vara!

SYSTER RATCHED

Sitt ner!

McMURPHY

Hörru — sånt här skit behöver du inte tåla!

SYSTER RATCHED(*slår igen Loggboken*)

Doktorn, jag föreslår att vi avslutar mötet.

DOKTOR SPIVEY

Jaså?

SYSTER RATCHED

Tills disciplinen förbättrats.

(Doktor Spivey går. Syster Ratched tar Loggboken och går. Tystnad. Harding sitter kvar på sin stol, nynnär, McMurphy tar en stol och sätter sig bredvid honom)

McMURPHY

Hörru — du! — du är det så här dom här jävla mötena brukar gå till? En bunt kycklingar på hackhumör alltså?

HARDING

Hackhumör? Jag har inte den ringaste aning om vad ni talar om.

McMURPHY

Då ska jag berätta det. Kycklingflocken får syn på en blodfläck på en annan kyckling och allihop börjar hacka på kycklingen — tills det inte finns nåt annat kvar än blodslamsor och fjädrar. Men det skvätter förstås lite på ett par andra i flocken — och då är det dom som står näst i tur!

HARDING

Det var verkligen en trevlig analogi, min vän.

McMURPHY

Just det. Och det var exakt det det här mötet var.

HARDING

Och då blir jag förstås kycklingen med blodfläcken?

McMURPHY

Just det. Och vill du veta vem som hackar först? Det är sköterskan, så nu vet du det.

HARDING

Så det är alltså så enkelt. Så vansinnigt enkelt! Efter sex timmar på avdelningen har ni redan förenklats Freuds, Jungs och Maxwell Jones arbete och summerat det i en enda analogi; en huggsexa!

McMURPHY

Jag snackar inte om Fred Jong eller nån Jones, jag snackar om det här jävla mötet och vad sköterskan gjorde med dig!

HARDING

Gjorde med mig?

McMURPHY

Det kan du hoppa upp och sätta dig på!

HARDING

Det här, det här är otroligt! Ni bortser helt från det faktum att allt hon gjorde var för mitt eget bästa!

McMURPHY

Skitsnack.

HARDING

Jag är besviken på er, min vän. Jag hade trott att ni var intelligentare än så . . . Men det är uppenbart att jag misstagit mig.

McMURPHY

Far åt helvete!

HARDING

Det var så sant, jag har också lagt märke till er primitiva brutalitet. Psykopat med otvetydiga sadistiska tendenser, antagligen emanerade ur en absurd självkärlek. Och de talangerna gör er naturligtvis verkligen till en kvalificerad terapeut, min vän. Ja, de gör er helt kompetent att kritisera syster Ratched, även om hon händelsevis råkar vara en högt ansedd sjuksyster — med tjugo års erfarenhet av psykiatri. Men det är förstås ingen som helst tvekan om att ni med era talanger kan uträtta undermedvetna mirakel; lindra värkande identiteter och bota sårade superegon! Ni skulle utan tvekan kunna bota hela avdelningen, nomader som zombies, på ett halvår — och om inte — varsågod, mina daaamer och herrarr — pengarna tillbaka!

McMURPHY

Ska du försöka inbilla mig att den där skiten jag fick höra i dag gör nån nytta?

HARDING

Ja, varför skulle vi annars utsätta oss för den? . . Syster Ratched må vara en mycket strikt dam, men hon är inte någon sorts monsterkyckling som hackar ut ens ögon.

McMURPHY

Nä, hon hackar inte mot ögonen. Hon siktar in sig på en fläck ungefär en halvmeter ner — mitt i prick på familjelyckan!

HARDING

Syster Ratched! Hon! . . . Hon är som en mor, en omtänksam mor!

McMURPHY

Kör inte med det där lilla-morsan-snacket. Hon är skarp som en kniv och dubbelt så vass.

HARDING

Hör på mig nu, min bästa psykopat. Syster Ratched är verkligen en barmhärtighetens ängel — ja, det vet ju alla. Hon är osjälvisk som vinden, sliter och släpar, dag efter dag, sju dar i veckan, för vår skull. Ni förstår inte, hon har inget privatliv, ingen man, ingenting utom sitt arbete — det vet alla här. Tror ni att hon tycker om att vara sträng mot oss och ställa sina frågor och tränga in i vårt undermedvetna tills det gör ont? Nej och åter nej, min egenkära vän, hon är hängiven! Hon ger allt av sig själv, hon önskar sig inget annat här på jorden än att en dag få se oss lämna det här stället, anpassade och förmögna att än en gång kunna träda in i livet. Ja, ni har fel, jag försäkrar er. Vår syster Ratched är den snällaste, raraste och mest godhjärtade kvinna som jag, som jag . . . någonsin . . . *(börjar skratta. Gråter plötsligt)* Åh, den jävla . . . den jävla . . .

(Männen är tysta. Harding fumlar efter en cigarett, McMurphy tar den ur hans paket och tänder den till honom)

BILLY *(till McMurphy)*

Du har rätt. Allt du sa var r-rätt.

McMURPHY

OK, varför gör ni ingenting?

HARDING

Varför? Därför att världen tillhör de starka, min vän. Haren vet vargens styrka, därför gräver ner sig och gömmer sig när vargen kommer i närheten. Han utmanar inte vargen till strid. *(skrattar)* McMurphy . . . min vän . . . jag är ingen kyckling, jag är en hare. Alla här är harar som skuttar genom vår Walt Disney-värld! Billy, skutta omkring lite för mister McMurphy. Cheswick, visa honom vilken fin päls du har! Aha, de är blyga — är det inte gulligt?

McMURPHY

Håll käften!

HARDING

OK, min vän, vad vill du att vi ska göra?

McMURPHY

Säg ifrån! Be henne fara åt helvete!

CHESWICK

Försök med det du. Dom kommer att flytta upp dig till Stormen med en gång.

SCANLON

Eller till Chockboxen.

McMURPHY

Chock?

HARDING

Elektrochockterapin, min vän. En uppfinning som som tar tillvara på de största fördelarna hos sömnpillret, elektriska stolen och sträckbänken.

McMURPHY

Du skojar va?

SCANLON(*tar sig för tinningarna*)

I helvete heller.

HARDING

De binder fast en på ett bord och sen sätter de fast ledningar på varsin sida av huvudet. Ssst! Bestraffning och terapi i en enda förpackning. Titta på Hövdingen, han har fått tvåhundra behandlingar.

McMURPHY

Men den där lilla fisken till doktor då?

HARDING

Åh, hon måste ha hans tillstånd. Men det är en formalitet. Han har tvåhundra patienter och blödande magsår och vill ha lugn och ro. Sköterskorna driver sjukhuset. Hur är det fatt? Håller du på att förlora din revolutionära glöd?

McMURPHY

Det där med demokratiska avdelningar då? Varför röstar ni inte?

BILLY

Vad ska vi rö-rösta om?

HARDING

Att storasyster inte får ställa några fler frågor?

CHESWICK

Att hon inte får behandla oss på det här sättet?

SCANLON

Att hon inte får skicka oss till Chockboxen?

HARDING(*ironiskt*)

Ja, min vän, vad ska vi rösta om?

McMURPHY

Om vad som helst, för helvete! Förstår ni inte att ni måste göra nåt — så att ni visar att ni har skallen kvar? . . . Ni tycker att Hövdingen är rädd, men titta på er själva! Jag har aldrig sett en räddare gäng i hela mitt liv!

CHESWICK(*reser sig upp*)

Inte jag!

(*McMurphy stirrar på honom. Cheswick sätter sig*)

McMURPHY(*tillslut*)

Jaa . . . mig rostar hon inte.

HARDING

Så innerligt sant.

McMURPHY

Jag tänker inte låta nån kycklingmamma sätta tretusen volt i mitt arsel.

HARDING

Självklart.

McMURPHY(*på väg ut*)

Ja, va fan! . .

HARDING

Åh, McMurphy. (*bugar sig*) Välkommen in i klubben!

McMURPHY(*går tillbaka*)

Menar du att hon inte kan göra nåt så länge man ligger lågt?

HARDING

Så är det.

McMURPHY

Hon måste få en att bryta ihop, va? Så att man slår henne på käften eller försöker strypa henne?

HARDING

Så länge du behärskar dig är du säker.

McMURPHY(*går visslande, tänkande omkring*)

OK. All right. Ni tror att det är hon som är kungen. Vill ni satsa lite?

HARDING

På vad då?

McMURPHY

Att jag kan lära henne ett och annat.

HARDING

Föreslår du att vi ska slå vad om det?

McMURPHY

Jag slår vad om att jag kan få in en borrsväng i den där sköterskans braller på en vecka. Att jag kan få henne att spricka i sömmarna. Att jag kan visa er att hon går att klå. En vecka, grabbar — och om jag inte har fått henne dit hon inte vet om hon ska skita eller bli blind så är pengarna era!

CHESWICK

Åh, boy!

McMURPHY

Vem vill förlora en femma? Kom an, kompisar, ska ni satsa eller lägga er!

HARDING

McMurphy — vi måste ha odds. Femton dollar mot dina fem att du inte klarar av det.

(De akuta bildar kö och skriver skuldsedlar)

McMURPHY

OK, OK, OK, lyckohjulet snurrar, välj ett kort, det är århundradets match — en vecka, sju dagar — och inget tak på insatserna! R. P. McMurphy mot Storasyster! Knockout i sjätte rondan! Tre mot ett, tre mot ett är oddsen killar. Tre mot ett!

MARTINI

Jag lägger fem dollar.

McMURPHY

Fem dollar på vinnaren!

SYSTER RATCHED*(in)*

Det är dags för sysselsättningsterapi, mina herrar. *(de akuta försvinner. Williams tar Ruckly från väggen och leder honom till sovsalen)* Mister McMurphy, vad var det där för aktivitet?

McMURPHY*(skriver ned sista vadet)*

Vi spelar bara ett litet spel.

SYSTER RATCHED

Är ni säkra på att det inte är någon form av hasardspel?

McMURPHY*(chockad)*

Nej, gode Gud hjälp oss, nej, syster. *(Syster Ratched ler, går ut)* Hasardspel, för helvete — det kan du hoppa upp och sätta dig på!

(McMurphy går. Ljusen avtar; en strimma på Hövdingen. Till ljudet av elektriska summertoner ändrar monitorerna i Stationen mönster)

HÖVDING BROMDEN(*röst på band*)

Såg du det, pappa? Dom kopplar på en autopilot på natten. På natten gör dom det dom vill med oss . . . det dom inte vågar göra på dagen. Och om natten inte är tillräckligt lång så tänjer dom ut den. Dom gör det, pappa. Dom har låtsastid som dom kan sakta ned eller öka farten på. Jag har sett tre månader försvinna på en timme. Jag har sett tre dagar gå —

(En fingerknäppning. En glad vissling från sovsalen. Ljust igen. Just som Hövdingen böjer sig på knä vid gungstolen kommer McMurphy in, barfota, med bar överkropp. Han ser sig omkring efter sin pornografiska kortlek, tar upp den)

McMURPHY

Där är ni ju, mina små raringar. (*gör en kortkonst med ena handen*) Det är kojdays, hövdingen. (*Hövdingen har vänt stolen upp och ned och skrapar sina naglar mot den*) Vad gör du? (*böjer sig på knä intill Hövdingen, visslar till*) Heliga guds moder! Tiotusen tuggummin! Är det här du har dom, hövdingen? Vänta — (*tar upp en tuggummipaket ur sin ficka*) Juicy Fruit. (*tar av papperet och stoppar in tuggummit i Hövdingens mun*) Varsågod. En frisk doft från Söderhavets paradisiska öar! (*en dörr låses upp*) Lägg av! Det kommer nån! (*McMurphy och Hövdingen gömmer sig. Vårdare Turkle, en åldrad svart man, kommer in, sjunger en liten visa, ställer ett par stolar tillrätta, låter ficklampans ljus spela över avdelningen, hivar upp en flaska ur bakfickan, tar ett par supar och går sjungande ut. McMurphy och Hövdingen kryper fram från sitt gömställe*) Vet du, hövdingen . . . När jag skrek hoppade du till. Jag har för mig att nån sa att du var döv?

(McMurphy kör in ett finger mellan Hövdingens revben och går skrattade mot sovsalarna. Hövdingen följer honom, ljusen släcks. Ljusen upp. Dagrummet är tomt. Morgon. Vårdarna Warren och Williams in med hinkar och skurtrasor. De börjar städa)

WARREN

Vilka märken.

WILLIAMS

Och fotspar överallt.

WARREN

Om storasyrran får se det här blir hon vansinnig.

WILLIAMS

Hon kommer att slå oss med väskan sin.

WARREN

Du! Varför ger vi inte igen?

WILLIAMS

Sätt igång!

WARREN

Först klipper vi till henne med den här.

WILLIAMS

Ner med henne!

WARREN

Bänd upp käften!

WILLIAMS

Sen tar jag och håller i henne det här!

WARREN

Tryck ned det med moppen!

(De tar livet av fantasisköterskan)

McMURPHY*(i sovsalen, sjunger)*

”Din häst är så hungrig, det var vad hon sa, en vacker ung mööö som bjöd den på hööö . . .” *(in, går mot tvättrummet. Han har en tandborste i handen. Han har inget på sig utom sin mössa och en handduk runt höfterna)* Morrn, pojkar! *(vårdarna stirrar på honom)* ”Min häst är så mätt som han nånsin kan bliii, det sa jag och stack som ett biii . . .” *(ut ur tvättrummet, klappar Warren på axeln)* Tjenare, gamle kompis, tror du att du kan fixa lite tandkräm?

WARREN

Vi öppnar inte skåpet förrän nollsex fyrtifem.

McMURPHY

Är det där den finns? Inlåst i skåpet?

WARREN

Det stämmer.

McMURPHY

Jahapp, jahapp — men du, varför tror du att man håller tandkrämen inlåst? Den kan väl aldrig vara farlig?

WILLIAMS

Det står i reglerna.

McMURPHY

Reglerna? Varför det?

WILLIAMS

Ja, hur tror du det skulle se ut om alla började borsta tänderna när de ville?

McMURPHY

Mhm. Mhm. Mhm. Jag tror jag förstår vad du menar — reglerna är till för dom som inte kan borsta tänderna varje gång dom käkat!

WILLIAMS

Herregud, begriper du ingenting?

McMURPHY

Jo, nu begriper jag. Du säger att annars skulle dom borsta tänderna närsomhelst Gud gav dom ingivelsen!

WILLIAMS

Just det — och —

McMURPHY

Tänk! Tänderna skulle borstas halv sju, tjugi över sex — kanske till och med klockan sex på morron!

WARREN

Williams, vi måste se till . . .

McMURPHY

Nämen vänta, vad är det här för nånting?

WARREN

Vad då?

McMURPHY

Det här.

WARREN

Det är skurpulver.

McMURPHY

Ja, jag brukar ju förstås använda tandkräm . . . (*sticker ned tandborsten i burken*) Jag tar mig en titt på regelboken senare . . .

(McMurphy sjungande till tvättrummet, där tandborstningen lägger sordin på sången. Vårdarna gapar. Så upptäcker Warren Hövdingen, tar kvasten och går fram mot honom)

WARREN

Ta den här för helvete. Stå inte och glo! Sätt igång! Sätt igång!

(Hövdingen börjar sopa, Syster Ratched in; låser upp Stationen, stelnar när hon hör sången)

McMURPHY(*avsides*)

”Föräldrarna dina — nu liksom förr, släpper ej in mig genom din döööörr . . . Jag lever ett hårt liv — min lön är jag värd, passar det inte så drar jag min fäääärd!” (*sjunger sista raden framför Syster Ratched*) God morgon, syster Rått-sked! Hur är läget där ute?

SYSTEM RATCHED

Ni kan inte springa omkring här . . . i en handduk.

McMURPHY

Är handdukar också mot reglerna? OK, då tar . . .

(McMurphy ska ta av sig handduken)

SYSTER RATCHED

Stopp! Ni understår er inte! Nu går ni ögonblickligen och klär på er.

(Männen har kommit in)

McMURPHY

Jag kan inte, frun. Jag är rädd för att en tjuv stal mina kläder i natt.

SYSTER RATCHED

Stal? Er . . . utrustning . . . skulle hämtas — för att bli tvättad.
Williams?

WILLIAMS

Warren har tvätten i dag.

SYSTER RATCHED

Warren. Kom hit. (*Warren kommer*) Såg ni inte att den här mannen bara hade en handduk på sig?

McMURPHY(*viskar*)

Och min lilla mössa . . .

SYSTER RATCHED

Nå?

WARREN

Han . . . han steg upp för tidigt.

SYSTER RATCHED

Steg upp för tidigt. Om ni inte ögonblickligen hämtar hans kläder kommer ni att få tillbringa de närmaste två veckorna med att tvätta bäcken på åldringsvården! (*Warren ut. McMurphy förgyller hans uttåg med att vissla några takter på "Sweet Georgia Brown"*) Och ni — nu gör ni er av med handduken!

McMURPHY

Ska ske! (*rycker av sig handduken. På hans svarta silkeskalsonger simmar några vita valar med röda ögon*) Visst är dom fina! (*till alla*) Jag fick dom av en studentska vid universitetet i Oregon. Hon sa att jag var nån sorts symbol.

(Syster Flinn in — McMurphy rusar mot henne — hon skriker och springer till Stationen)

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy, nu när ni har fått visa upp er manliga fysik, kanske ni skulle kunna gå och klä på er.

McMURPHY(*tar upp handduken*)

Natuuurligtvis . (*sjunger*) ”Hon tog mig till rummet, hon svalkade mig, och viskade lågt: åh, din gambler, jag äh-äh-älskar just dig! . .”

SYSTER RATCHED(*till Williams*)

Har ni inget annat att göra än att stå här och gapa? Jag vill att rummet skall vara fläckfritt. (*till patienterna, leende*) Mina herrar, är det inte dags att ni klär på er?

(Männen försvinner in i sovsalen. Syster Flinn står vid medicinskåpet)

SYSTER FLINN

Vad tycker ni om honom, Syster Ratched?

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy?

SYSTER FLINN

Ja, han ser ju bra ut och han är snäll och allting, men jag tycker att han försöker ta över.

SYSTER RATCHED

Jag är rädd för att han planerar det. Och han kan lyckas . . . en liten tid.

SYSTER FLINN

Ja, men varför? Vad är han ute efter?

SYSTER RATCHED

Syster Flinn, ni glömmer att det här är en institution för sinnessjuka.

(Ljusen ned, en spot på Hövdingen som står och håller sin kvast. Syster Ratched har gått in i Stationen. Patienterna och Warren

kommer in, går genom projektionerna, och ställer stolarna i ordning för gruppmötet)

HÖVDING BROMDEN(*röst på band*)

Jag minns en jul, pappa . . . här på sjukhuset. Det var midnatt och en kraftig vind ryckte upp dörren whoosh! och det kom in en tjock man som var klädd i rött och hade ett stort vitt skägg och en stor vit mustasch. ”Ho ho ho” sa han ”jag vill gärna stanna här men jag har så mycket att göra.” Ja — men vakterna hoppade på honom, slog honom med sina ficklampor och skickade upp honom till Stormen. Dom höll honom inlåst där i sex år, pappa, och när dom släppte honom var han slätrakad och smal som en sticka.

(Ljusen upp. Warren går in i Stationen och syster Ratched kommer ut. Vid gruppmötet är alla närvarande utom McMurphy och Doktor Spivey)

SYSTER RATCHED(*slår igen Loggboken*)

Ja, pojkar. Innan vi börjar mötet tänkte jag att vi skulle ha en liten diskussion. Helt informell förstås. Om patienten McMurphy.

CHESWICK

Ja, var är McMurphy?

SYSTER RATCHED

Jag tyckte att det här var ett bra tillfälle för hans samtal med doktor Spivey. Ni förstår, vi ska inte besluta någonting — men jag anser verkligen inte att han ska få fortsätta med att uppröra de andra patienterna.

SCANLON

Jag är inte upprörd.

CHESWICK

Inte jag heller!

SYSTER RATCHED

Ni kanske inte har insett att ni är det. Men . . .

(Doktor Spivey och McMurphy in. McMurphy håller sin arm om doktors skuldra och låser igen dörren med doktors nyckel)

McMURPHY

Eller hur, doktorn? Vad säger du!

DOKTOR SPIVEY

Jag tycker att det är en förtjusande idé.

McMURPHY

En riktig fullträff!

(McMurphy kör in ett finger mellan doktors revben — båda skrattar)

SYSTER RATCHED

Doktorn. Doktorn, vi har inlett ett möte.

DOKTOR SPIVEY

Åh, ursäkta mig, fortsatt bara!

SYSTER RATCHED

Ja. Vi höll just på att diskutera andan här på avdelningen?

DOKTOR SPIVEY

Men, det är ju exakt vad vi talade om. Och jag föreslog att . . . *(till McMurphy)* Eller var det ni?

McMURPHY

I helvete heller, det var din idé!

DOKTOR SPIVEY

Jag föreslog att . . . ja, vad skulle ni säga om att ha en karneval här?

SYSTER RATCHED

En . . . karneval?

DOKTOR SPIVEY *(glädjestrålade)*

Här på avdelningen! Det skulle väl vara roligt? Vi kunde ha spel, stånd, ballonger . . . vad tycker ni, karlar?

CHESWICK *(hotad av McMurphy)*

Jag tycker att det är en bra idé!

DOKTOR SPIVEY

Och inte helt utan terapeutiskt värde! . .

SCANLON

Ja, för fan, det finns en jävla massa terapi i en karneval!

CHESWICK

Scanlon kan köra med den mänskliga bomben. Och jag kan göra en prickkastningsgrej på terapin!

McMURPHY

Och jag — jag nöjer mig med lyckohjulet. (*fortsätter tala under de följande replikerna från de andra*) Stig fram, stig fram, mina daaamer och heeerrar, pröva er lycka! Pris varje gång! Stig fram, pris varje gång!

DOKTOR SPIVEY

Ja, utmärkt!

MARTINI

Jag kunde sälja saker!

HARDING

Jag är rätt bra på att spå i händer.

DOKTOR SPIVEY

Bra, bra! Vad tycker ni, syster Ratched? . . om en karneval? (*Syster Ratched ser kallt på honom*) Här på . . . avdelningen?

SYSTER RATCHED(*tillslut*)

Jag är överens med er om att det kan ha sina terapeutiska möjligheter. Men ämnet måste naturligtvis diskuteras bland personalen innan ett beslut kan tas. Var inte det er intention, doktorn?

DOKTOR SPIVEY

Ja, ja visst . . . jag tänkte bara . . . höra efter . . . med några av patienterna . . . men ett personalmöte . . . ja, javisst.

SYSTER RATCHED

Dessutom, doktorn, rekommenderar jag att mister McMurphys begäran om ett besök — ”En goding som heter Candy Starr” som han uttrycker sig — ska avslås tills han blir mer familjär med reglerna på vår avdelning.

DOKTOR SPIVEY

Jag . . . ja . . . mister McMurphy visade mig sin ansökan på mitt kontor och jag tyckte att . . . jag menar . . . han ju redan varit här en vecka redan . . . och jag . . . ja, jag skrev på den.

(McMurphy och Billy firar McMurphys triumf. Hövdingen ställer tillbaks kvasten i skrubben)

SYSTER RATCHED*(öppnar Loggboken)*

Jag förstår. Ja, Billy Bibbit och hans talproblem. Billy, kan du minnas första gången du hade hade talsvårigheter? När började du att stamma?

BILLY

När jag sa mitt f-första ord, stammade jag. Ma-ma-mama. Och när jag friade till min fli-fli-flicka gjorde jag bort mig. Jag sa ”Ra-raring, vill du gi-gi-gi . . .” *(McMurphy skrattar medkännande och Billy fnittrar också)* — tills hon började gapskratta.

SYSTER RATCHED

Din mor har berättat för mig om den där flickan, Billy. Hon var tydligen underlägsen dig. Var det det som skrämde dig?

BILLY

Nej!

SYSTER RATCHED

Vad var det som var problemet då?

BILLY

Jag var kä-kär i henne.

SYSTER RATCHED

Tror du inte det kan ha varit så att — jag citerar din mor, Billy — ”Hon var en slug liten slampa som ville gifta sig med Billy bara för att — ”

BILLY(*rädd*)

Nej! Hon var en sn-snäll fli-flicka som -

(Ljusen ned; en spot på Hövdingen. Ljud av gevärseld)

RÖST

Bromden! Ta bort honom från trädet innan han blir skjuten!
Bromden — Bromden — BROMDEN! Hörde du vad jag sa?
Bromden, din jävla horunge, hörde du vad jag sa?

*(Ljud av tungt artilleri. Maskingevärseld. Hövdingen rusar
skräckslagen runt, lugnar sig)*

HÖVDING BROMDENS RÖST(*i högtalarna*)

Jag kan inte hjälpa dig, Billy. Ingen av oss kan hjälpa dig. Om man hjälper någon annan kan man bli sårad. Det är det McMurphy inte begriper — att vi vill känna oss säkra. Det är därför ingen av oss klagar över dimman. Även om den är farlig, så kan man glida tillbaka in i den och känna sig säker.

(Ljusen upp)

McMURPHY(*reser sig*)

Jag har en sak jag vill prata om.

SYSTER RATCHED

Om ni vill tala måste ni först bli erkänd.

McMURPHY

Menar du att du inte känner mig?

SYSTER RATCHED

Jag känner er men jag erkänner er inte.

McMURPHY

Där har du ett helvetes problem! (*med medkänsla*) Har du lust att diskutera det?

SYSTER RATCHED

Doktorn, jag undrar om vi inte ska diskutera mister McMurphy?

DOKTOR SPIVEY

I vilket avseende?

SYSTER RATCHED

Jag har observerat en klar försämring av disciplinen sedan han anlände. Jag tror att . . . en annan form av terapi . . .

McMURPHY

Vad hade du tänkt dig? Ska du koppla upp mig till din lilla batteriladdare?

SYSTER RATCHED(*ler*)

För ditt eget bästa, Randle.

McMURPHY

Åhå!

DOKTOR SPIVEY(*plötsligt*)

Syster, jag måste säga att jag håller med patient McMurphy. Han är klar och medveten och trots hans tidigare journal har han inte visat några tendenser till våld. Jag måste helt enkelt dra den slutsatsen att elektrochockterapi inte är nödvändig.

SYSTER RATCHED

Då så, om det inte finns något annat så . . .

McMURPHY

Doktorn, jag har ett litet problem . . .

SYSTER RATCHED

Jag tycker att doktorn ska påpeka att syftet med de här mötena är terapi och att hans lilla problem . . .

McMURPHY

Lilla? Tycker du att VM är litet?

DOKTOR SPIVEY

VM?

McMURPHY

Visst, doktorn, det börjar på fredag. VM! Och ni har den här regeln att vi bara får titta på TV på kvällen. OK, låt oss se på TV på eftermiddan i stället då!

SYSTER RATCHED

Av terapeutiska orsaker?

McMURPHY

Terapeutiska utav helvete!

SYSTER RATCHED

Eller hoppas ni kunna arrangera en liten vadslagning?

McMURPHY

Vad säger ni, killar? Vill ni inte se VM? Cheswick?

CHESWICK

Varför inte?

McMURPHY

Scanlon?

SCANLON(*pressat*)

Jag vet inte, Mac . . .

SYSTER RATCHED

Scanlon, minns jag fel, eller hungerstrejkade ni inte i tre dagar tills vi lät er sätta på TV:n sex i stället för halv sju.

SCANLON

En karl måste se på nyheterna, eller hur? Herregud, dom kunde ha bombat oss ner till helvetet och det skulle ha tagit en vecka innan vi fick reda på det! Kan vi inte ha både eftermiddag och kväll?

SYSTER RATCHED

Nej, det kan ni definitivt inte.

SCANLON

Tja . . . dom kommer väl inte precis att bomba oss just den här veckan .

McMURPHY

Toppen! Nu röstar vi. Alla som är för räcker upp en hand!
(*Cheswick och Scanlon räcker upp sina händer. De andra tittar ned i golvet*) Vad är det här? Jag trodde att ni röstade om sånt här?
Stämmer inte det, doktorn? (*Doktorn nickar*) OK, vem vill se VM?
(*Cheswick räcker upp sin hand ännu högre*) Vad är det med er killar?

SYSTER RATCHED

Tre, mister McMurphy. Bara tre. Det är inte tillräckligt för att ändra reglerna. Om det här är avklarat nu kan vi kanske avsluta mötet?

McMURPHY

Ja . . . det här skitmötet kan vi sluta med.

(*Doktor Spivey reser på sig och går ut. Syster Ratched lägger tillbaks Loggboken och går. Patienterna ställer tillbaks stolarna. Warren hjälper till och återvänder sedan till Stationen*)

BILLY(*tillslut*)

Du Randle. En del av oss har v-varit här länge. Och en del av oss kommer att v-vara här långt efter att du har lämnat oss. L-länge efter det att VM är slut. Och förstår du inte . . . i-inser du inte . . .

McMURPHY(*skakar på huvudet*)

Jag fattar inte. Jag — fattar — inte. (*Billy vänder sig förtvivlad bort*) Harding, vad är det med dig? (*Harding rycker på axlarna, vänder sig bort*) Vad är ni killar rädda för? Ni är en bunt feiga skitar. Jag borde lämna er åt henne. Ja, det borde jag göra — sticka härifrån och spika igen dörren efter mig!

BILLY

Jaså? D-du snackar så mycket, men hur ska du kunna t-ta dig härifrån?

McMURPHY

Det finns tusen sätt.

HARDING

Nämn ett.

McMURPHY

Ni tror att jag skojar? (*ser sig om, upptäcker den elektroniska panelen vid Stationen*) Där! Den där grejen som Billy sitter på. Jag kan kasta den genom fönstret!

HARDING

Jag kan inte påminna mig någon psykopat som förflyttat berg.

McMURPHY

Menar du att jag inte kan lyfta den där lilla leksaken?

HARDING

Den där lilla leksaken väger ett halvt ton — den innehåller all elektronisk utrustning till Stationen!

SCANLON

För helvete, försök, Mac. Ta och kortslut kontrollerna och skicka ut hela jävla sjukhuset i rymden!

(*Scanlon ger Harding "fingret"*)

McMURPHY

Vem sätter fem dollar emot?

HARDING

Det här är ännu mer idiotiskt än vadet mot storasyster.

McMURPHY

Fem dollar, era gröngölingar! Ingen ska kunna säga att jag inte kan förrän jag har försökt! Här — här är alla skuldsedlarna från Blackjacken. (*slänger dem på bordet*) Jag lägger hela serven, kvitt eller dubbelt!

HARDING

Som du vill!

DE ANDRA MÄNNEN

Kör till! Jag är med! (*Etc.*)

McMURPHY

Undan nu, killar. Scanlon, ta kvinnorna och barnen till nåt säkert ställe!

(McMurphy försöker, men panelen rubbas inte)

SCANLON

Ah, Mac . . . ger du upp?

McMURPHY

I helvete heller. Jag värmer upp. Värmer upp. Men här kommer det!
(McMurphy tar i av all sin kraft, hans kropp skakar. Hövdingen drar sig närmare McMurphy i ett slags musklernas empati. Luften går ur McMurphy som segnar ner på golvet — under några korta ögonblick är det enda som hörs McMurphys tunga andhämtning. McMurphy reser sig, plockar darrande upp skuldsedlarna och delar med skakande händer ut dem, men ingen vill ha dem. Han vänder sig om och går ostadigt mot sovsalen)

HARDING

Mac. *(McMurphy stannar)* Ingen kan lyfta den där.

McMURPHY*(vänder sig om)*

Men jag försökte. Jag försökte ta mig fan.

(McMurphy ut — Hövdingen följer efter. Ljuset ned, förutom en spot på Hövdingen)

HÖVDING BROMDEN*(röst på band)*

Jag vill röra vid honom. Jag vill röra vid honom så jag kan hjälpa honom. Nej, jag ljuger. Jag vill röra vid honom därför att jag är en sån där underlig . . . Nej, det är en lögn det också . . . för om jag var sån skulle jag vilja göra andra saker med honom. Jag vill bara röra vid honom . . .

(Ljusen upp. Vårdare Williams går för att räcka Hövdingen hans kvast)

WILLIAMS

Allright, arbetet har börjat, sätt igång.

(Patienterna börjar skura golvet etc. Williams lägger Hövdingens händer runt kvastskäftet — Syster Ratched går in i Stationen. Man hör McMurphy sjunga inifrån toaletterna — Williams går och kikar in genom toalettönstret och går sedan mot Stationen och knackar på glaset. Syster Ratched öppnar skjutönstret och Williams viskar något i hennes öra. Hon kommer ut ur Stationen och går mot toaletterna)

SYSTER RATCHED(*knackar på dörren*)
Mister McMurphy, mister McMurphy.

McMURPHY(*sticker ut sitt huvud*)
Ja frun?

SYSTER RATCHED
Vill ni komma ut hit är ni snäll.

(McMurphy ut med en toalettborste i handen. Syster Ratched rusar förbi honom in mot toaletterna)

McMURPHY
Jesses, va hon var nödig!

SYSTER RATCHED(*ut*)
Mister McMurphy, det här är en skandal!

McMURPHY
Nej frun, det är en toalett.

SYSTER RATCHED
Ni skulle se till att rännorna blev rena.

McMURPHY
Det är möjligt att dom inte är tillräckligt rena för somliga. Men jag tänker pissa i dom. Inte kaka lunch ur dom.

SYSTER RATCHED
Jag tror att vi måste ge er ett annat arbete.

(Syster Ratched till Stationen)

McMURPHY(*slår den våta borsten mot Williams bröst*)
Ta över, kompis! (*Williams tar borsten till toaletten och går sedan in i Stationen*) Var har ni stålarna killar?

HARDING

Du har inte vunnit än, min vän!

(*McMurphy fram till Hövdingen, tar upp ett tuggummi ur sin ficka*)

McMURPHY

”Kan ett tuggummi tappa smaken på en sängkant en hel natt, eller ska jag ligga vaken och tugga som besatt?”

(*McMurphy skrattar och stoppar tuggummit i Hövdingens mun*)

WARREN(*in*)

Besök, McMurphy.

CANDY(*in*)

McMurphy.

McMURPHY

Candy, raring!

CANDY

Jävla McMurphy!

(*Candy går fram till honom, de kysser varandra våldsamt. Syster Ratched knäpper på mikrofonen*)

SYSTER RATCHED

Var snäll och identifiera er besökare.

McMURPHY

Det är min morska för fan! (*till männen*) Killar, det här är Candy Starr.

CANDY(*ler mot männen*)

Hejsan grabbar, hur står det till? (*till Scanlon*) Hejsan farsan, vad sitter du inne för?

SCANLON

Våldtäkt!

McMURPHY(*skrattar*)

Älskling, det här är Billy Bibbit. Han är helt otrolig! Han är oskuld!

CANDY(*handhälsar på Billy*)

Låser dom in en för sånt?

McMURPHY

Kom hit och snacka med mig. (*de sätter sig och Billy går närmare*)
Hur mår Sandra?

CANDY

Hon har åkt dit. Verkligen åkt dit. Hon har gift sig.

McMURPHY

Gift sig!

CANDY

Kan du tänka dig det. Sandy gift.

McMURPHY

Wow! Med vem?

CANDY

Du kommer väl ihåg Artie, från Beaverton? Han som alltid tog med sig den där lilla läskiga huggormen på festerna, eller om det var en vit råtta eller nåt annat läskigt. Herregud, han var ju sinnessjuk!

(Candy lägger handen för munnen och ser på männen)

McMURPHY

Det gör inget, raring, dom är ännu tokigare där ute!

CANDY

Jävla McMurphy!

(Candy kastar sig om hans hals. Högtalaren klickar till)

SYSTER RATCHED(*i högtalaren*)

Mister McMurphy . . .

McMURPHY(*räcker upp båda händerna i luften*)
OK!

CANDY
Hur mår du raring? Är dom snälla mot dig?

McMURPHY
Ja, för fan. Käket är — toppen. Och sängen sen . . . du — vänta, jag ska visa dig sovsalen!

CANDY
Ja, varför inte!

(McMurphy tar henne i handen och leder henne ut mot sovsalen)

SYSTER RATCHED(*i högtalaren*)
Mister McMurphy! . .

McMURPHY
OK, OK. (*kommer in i dagrummet igen, gör ett kryss på golvet och skriker*) Här? . . Här? . .(*till Candy*) Jag tror att hon vill titta på. (*omfamnar Candy; med låg röst*) Älskling, när du snackade om våra gamla fester, så fick jag en idé . . . Jag slår vad om att jag kan fixa till ett party här!

(Männen går närmare McMurphy)

CANDY
Du skojar?

McMURPHY
Och du kan kanske ta med dig Sandra?

CANDY
Jag sa ju att hon gått och gift sig.

McMURPHY
Hon kan väl tycka om partyn för det?

CANDY

Javisst! Men . . . hur ska vi komma in? (*McMurphy viskar i hennes öra och männen drar sig ännu närmare dem*) Vilken grej!

(*Candy slänger sig i famnen på McMurphy*)

SYSTER RATCHED(*i högtalaren*)

Mister McMurphy — jag är rädd för att ni måste be er besökare att gå.

CANDY(*protesterar*)

Jag kom ju alldeles nyss!

McMURPHY

Senare, raring. Säg solong till grabbarna.

CANDY

Jävla McMurphy! (*till männen*) Vi ses, pojkar.

McMURPHY

Trevlig unge. Kommer från en fin familj.

BILLY

Du tänker väl inte gö-göra det?

McMURPHY

Varför inte?

SCANLON

Ett party här?

McMURPHY

Det stämmer.

BILLY

Med C-Candy?

McMURPHY

Fin, va? Vad skulle du säga om att gnugga dig mot henne?

BILLY

Åh, b-b-boy!

HARDING

Min vän, förslaget vinner analytikernas Oscar för sin oförvägenhet.

McMURPHY

Jag ska fixa den största jävla röjarskiva som nånsin hållits på ett dårhus.

MARTINI(*klappar händerna*)

Åh, vi ska ha party!

McMURPHY

Vi? Vem fan sa vi?

HARDING

Är vi inte inbjudna?

McMURPHY

Nä.

BILLY

Varför i-inte?

McMURPHY

Därför att jag är trött på er, era klantskallar! Vara rädd för ett fruntimmer! Vet ni vad som är på gång just nu? VM! Och det var ni som såg till att jag inte fick se det!

CHESWICK

Men, Mac, vi försökte.

McMURPHY

Du och Scanlon, ja. Men alla andra var för rädda för att sträcka upp händerna!

HARDING

Jag är ledsen, Mac. Men vi har ju redan tagit beslutet . . .

McMURPHY

Finns det nåt i reglerna som säger att ni inte kan rösta igen?

HARDING

N-nej, inte vad jag kan påminna mig.

McMURPHY

Då så?

SYSTER RATCHED(*ut från Stationen*)

Har mina herrar inget arbete att uträtta?

McMURPHY

Visst, men just nu har vi ett extramöte i patientrådet.

SYSTER RATCHED

Vem har utlyst det?

McMURPHY

Ordförande Harding!

(Paus)

HARDING

Det stämmer, syster.

SYSTER RATCHED

Av vilket skäl?

HARDING

Av . . . av . . .

McMURPHY

Av det skälet att vi ska rösta en gång till om att sätta på TV:n på eftermiddan.

SYSTER RATCHED

Jag förstår.

McMURPHY

OK, pojkar!

SYSTER RATCHED

Ett ögonblick. Tycker ni inte att mister McMurphy försöker påtvinga sina personliga önskemål på er? Vore det inte bättre för er om han sändes till en annan avdelning?

SCANLON

Du kan inte skicka honom till Stormen bara för att han vill ha en ny omröstning.

CHESWICK

Så det så!

SYSTER RATCHED(*till McMurphy*)

Är ni övertygad om att en ny omröstning kommer att tillfredsställa er?

McMURPHY

Jag vill bara en gång för alla se vilka av dom här dårarna som har nån stake i sig och vilka som inte har det.

SYSTER RATCHED

Ja, jag förstår. Alla som är för att TV-tiden ändras till eftermiddagen — ni räcker upp handen.

(Alla utom Hövdingen räcker upp sina händer — Billy dock något långsammare än de andra)

McMURPHY(*rusar mot TV-apparaten*)

Fram med ölen!

SYSTER RATCHED

Ett ögonblick. Reglerna kräver ett enhälligt röstetal.

McMURPHY(*tittar mot Hövdingen*)

Enhälligt? Menar du att hövdingen ska rösta?

(Hövdingen till städskrubben, stänger dörren om sig)

HARDING(*nickar*)

Alla patienter som finns på avdelningen.

McMURPHY

Är det det som ni menar med demokrati? Av alla jävla skitsaker jag nånsin har hört! . .

SYSTER RATCHED(*lugnt*)

Ni verkar upprörd, mister McMurphy. Jag måste göra en anteckning om det.

McMURPHY

Vänta ett tag!

SYSTER RATCHED

Mötet är avslutat.

McMURPHY

Vänta en enda jävla minut till! (*till skrubben*) Hövdingen, hövdingen. (*drar ut Hövdingen ur skrubben*) Hövdingen, kom ut här! Hövdingen, nu gäller det. Om vi är människor eller apor, om vi ska vinna eller försvinna. Ta och räck upp handen — nu!

SYSTER RATCHED

Var inte löjlig, den stackarn kan inte ens höra er.

McMURPHY

Hövdingen, räck upp din hand och rösta!

(Alla tittar på Hövdingen. Efter en stund ger McMurphy upp; kastar mössan i golvet och sätter sig i gungstolen. De andra går tillbaks till sitt arbete och syster Ratched går tillbaks till Stationen. Hövdingen börjar att sträcka upp sin hand)

CHESWICK

Mac! . .

WILLIAMS

Syster Ratched . . .

McMURPHY(*pekar på Hövdingen*)

Enhälligt!

(Männen slår genast på TV:n, etc. Syster Ratched stirrar på Hövdingen)

McMURPHY*(tar Hövdingens hand)*

Varsågod och sitt, ditt missfoster, du ska få den bästa platsen på hela jävla biografen!

SCANLON

OK, låt henne straffa oss!

(Syster Ratched går tillbaka till Stationen — Cheswick justerar TV:n)

TV-KOMMENTATORNS RÖST

. . . och han slår! Och bollen går långt, åh, den går långt långt över spelarnas huvuden . . . och det kan bli frivarv, ett frivarv från andra basen . . . och här kommer det. Det är . . .

(I Stationen har syster Ratched öppnat panelen på väggen och slår av en strömbrytare. TV tystnar abrupt. McMurphy reser sig)

SYSTER RATCHED*(i högtalaren)*

Mötet var avslutat.

(McMurphy går mot henne)

HARDING

Mac.

SYSTER RATCHED

Nu återgår ni till era sysslor. *(ingen rör sig)* Hörde ni vad jag sa?

(Männen börjar resa sig)

McMURPHY

Rör er inte. Billy — sitt ner.

(Männen sätter sig)

SYSTER RATCHED

Hörde ni vad jag sa?

(Männen reser sig, återgår till sina sysslor)

McMURPHY(*vänder sig mot den släckta TV:n*)
Wow, titta på den! En fullträff! Rakt ner i mitten!

HARDING(*sätter sig tillslut*)
Spring, spring, spring!

McMURPHY(*sätter sig*)
Två baser, två baser! Se upp, här kommer utkastet!

SCANLON
Han missade!

McMURPHY
Spring för fan, spring!

SYSTER RATCHED(*kommer ut ur Stationen*)
Sluta! Sluta!

CHESWICK
Ta en till! Ta en bas till!

SYSTER RATCHED(*ställer sig framför den släckta TV:n*)
Sluta säger jag! Det är jag som har ansvaret för er . . . ansvaret och kontrollen! . .

HARDING
Han tappa bollen!

BILLY
Där f-f-far den!

HARDING
In på ytterplanen!

McMURPHY
Spring då, idiot! Spring, spring, spring!

SYSTER RATCHED(*hennes röst drunknar i skriken*)
Sluta med det där! Mister Harding! Mister Cheswick!

McMURPHY(*tystar ner de andra*)

Äh, syrran — hämta öl och en macka, va?

CHESWICK

HAN VARVAR!

(Männen hurrar triumfatoriskt. Syster Ratched skriker åt dem, men de hör henne inte)

RIDÅ

ANDRA AKTEN

Ruckly är ensam i dagrummet. Han står ovanpå den elektroniska panelen och hans utsträckta armar bildar en cirkel. En visselpipa hörs och McMurphy kommer in, i täten för Harding, Cheswick, Scanlon och Martini. De bär underkläder som ska likna träningsdräkter och de dribblar med en basketboll. Hövding Bromden går efter dem och ser ut att vilja delta i spelet. Två eller tre gånger hamnar bollen, åtföljd av glada rop, i Rucklys korg.

McMURPHY

Gå på bollen! Använd armbågarna, va! Kör på, morsgrisar, kör på! *(blåser av spelet)* Ruckly, hur många gånger måste jag säga åt dig att stå stilla! Korgen kan ju för helvete inte springa och jaga bollen!

(McMurphy blåser igång spelet. Martini passar till en imaginär lagkamrat)

MARTINI

Ta den George!

McMURPHY *(blåser av, hämtar bollen)*

Martini. Det finns bara fem i ett lag. En . . . två . . . tre . . . fyra . . . fem. Lägg av att hallucinera!

(Ljusen ned. En spot på Hövdingen. Alla stelnar. En projektion. Ljud av forsande vatten)

HÖVDING BROMDEN *(röst på band)*

Där är det! Vattenfallet! Pappa, hur kan jag höra det när det är miltals och åratals härifrån? Men jag hör det och det låter som om det var vår. Jag ser en lax hoppa! Jag kan känna lukten av snön som blåser av bergstopparna! Och där uppe är stammen, högt uppe vid forsacken. Dom skriker till varje gång dom fångar en fisk! Hur kan jag höra det pappa? Allt försvann ju när jag fortfarande var barn . . . vad är det som gör att det kommer tillbaka?

(Ljusen upp. Basketspelet sätter igång igen. Vårdare Williams kommer in, stannar förbryllad)

WILLIAMS

Hörni! Ni kan inte spela basket här inne!

McMURPHY

Varför det? Aha! Jag vet! . . . det är mot reglerna!

WILLIAMS(*tar bollen*)

Just det, kompis.

McMURPHY

Jävlar, att det ska hända just när vi har match. (*Syster Flinn in*)
Tjenare raring! (*Syster Flinn skall just sätta sin hand på krucifixet hon bär om sin hals*) Har du nåt emot att jag tar en titt på det där?

SYSTER FLINN(*ryggar tillbaka*)

Stick!

McMURPHY

Men raring, jag vill bara titta på det.

SYSTER FLINN

Snälla . . .

McMURPHY

Jag svär på att jag inte ska göra dig illa, jag vill bara . . .

RUCKLY

F-f-far åt helvete!

SYSTER FLINN(*skriker*)

Rör mig inte, jag är katolik!

(Dörren öppnas. Warren in, tätt följd av Syster Ratched. Alla stelnar. Williams tittar först på henne, sedan på basketbollen han håller i sina händer)

SYSTER RATCHED(*till Williams*)

Vad är ställningen? (*till Warren*) Var snäll och ta ner mister Ruckly från väggen. (*Warren lyfter ner Ruckly och ställer honom på sitt vanliga ställe. Syster Ratched tar basketbollen från Williams och går mot McMurphy; vänligt*) Vi har alla våra små problem, eller hur?

SYSTER RATCHED(*forts.*)

Men det är dem vi ska bearbeta. Vi har gott om tid. Veckor. Månader. Ja, år, om det skulle behövas.

(Syster Ratched går, följd av Warren och Williams. Syster Flinn skyndar in i Stationen. Männan samlas under stort skrämmande kring McMurphy)

CHESWICK

Nu har du henne!

SCANLON

Hon är groggy, Mac.

McMURPHY

Visst . . .

HARDING

Nu fattas bara knockouten!

BILLY

Det trodde jag a-aldrig!

McMURPHY

Håll käften en stund. Vad menade hon egentligen?

CHESWICK

Med vad då, Mac?

McMURPHY

Med det där med åren . . . (*alla tysta*) Varför ser hon ut som om hon har ett ess i rockärmen?

HARDING

Ja . . . det beror antagligen på att du är tvångsintagen.

McMURPHY

Visst, men domen är bara på fem månader, så . . . (*de andra ser förlägna ut; till Harding*) Vad är det med dig?

HARDING

Mac, det här är inte som en vanlig dom. I fängelset skulle du ha blivit fri ett visst datum. Men här . . . ja, om du är tvångsintagen . . .

McMURPHY

Kommer jag att sitta här så länge hon vill? . . . (*Harding tyst*) För helvete . . . då har jag lika mycket att förlora på att jävlas med henne som ni har.

HARDING

Mer. Jag är här frivilligt.

McMURPHY

Du är vad då?

HARDING

Jag är inte tvångsintagen. Faktum är att det bara finns några få på avdelningen som inte är här frivilligt.

McMURPHY

Du skojar va? . . . (*Harding skakar på huvudet*) Skojar ni med mig killar? . . . (*alla tysta*) Billy — du måste vara tvångsintagen? (*Billy skakar på huvudet*) Men varför? Varför? Du är ju bara en skolgrabb. Varför kör du inte omkring i en cab och raggar tjejer? . . . (*Billy ser ned i golvet*) Och ni andra då, varför i helvete stannar ni här? Ni gnäller om att ni inte kan stå ut med det här stället och storasyrran, men hela jävla tiden är ni här frivilligt! Vad är det med er! Finns det ingen stake i er?

BILLY

Du har rätt! Det finns ingen stake i oss. Jag skulle kunna komma ut nu på eftermiddagen om . . . Tror du att jag vi-vill vara kvar här? Det är klart att jag vill ha en ca-cabriolet och en f-f-flickvän. Men har folk nånsin skrattat ut dig? Nej. Du är s-s-å s-stor och tuff. Men jag är inte s-stor och tuff. Inte Harding heller. Och inte Cheswick. Åh — på dig låter det som vi är här . . . åh, det är meningslöst . . .

McMURPHY

Varför sa ni ingenting?

HARDING

Om vad då?

McMURPHY

Hon kan ju hålla mig kvar här tills jag smäller av!

HARDING

Jag tror . . . att . . . att vi inte tänkte på det.

McMURPHY

Skitsnack! Men nu begriper jag. Nu begriper jag varför ni kommer krypande till mig som om jag var Jesus. Det är därför att jag har allting att förlora, men ni . . . åååå, är ni nöjda nu? Ni har bluffat mig era jävlar! Bluffad av ett gäng kålrötter!

HARDING

Mac, tro mig . . .

McMURPHY

Åt helvete med det! Åt helvete med dig! Jag har tillräckligt med problem! Jag behöver inte ta hand om era också! Sluta att jävlas med mig för fan! (*skriker*) Allihopa! Sluta jävlas med mig!

(Tystnad. McMurphy går till städskrubben, öppnar dörren och hämtar toalettborsten. Syster Ratched in med vårdarna, ser McMurphy gå mot toaletterna)

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy . . . (*McMurphy stelnar*) Vad planerar ni att göra med den där?

McMURPHY

Använda den, frun. Skrubba rännan så ren att vi måste ta på oss solglasögon varje gång vi ska pissa.

(McMurphy går in på toaletten)

SYSTER RATCHED

Mister Harding?

HARDING

Ja, syster Ratched?

SYSTER RATCHED

Har herrarna berättat någonting för McMurphy?

HARDING

Ja, syster Ratched.

SYSTER RATCHED

Vad sa ni?

HARDING

Vi . . . vi förklarade den terapeutiska kommunen.

SYSTER RATCHED(*ler*)

Jag förstår . . . Det är bra pojkar. Bara bra.

(Ljusen ned. Musik. Ljusen upp: dagrummet om natten. Det lyser svagt inuti Stationen. Månsken. Hövding Bromden in från sovsalen. Han ser sig omkring i rummet, som om någon kallat honom dit. Han går fram till fönstren, där månljuset rinner in. Han tittar upp mot himlen . . . några vildgäss hörs flyga förbi. Han sträcker armarna uppåt, sluter dem sedan om kroppen. Han står så, med tillbakalutat huvud, när McMurphy kommer in)

McMURPHY(*viskar*)

Hövdingen, är du all right? Jag såg när du steg upp och tänkte att du kanske skulle gå och skrapa bort lite av tusenårstuggummit. (*bjuder på tuggummi*) Jag får inte gå till kiosken längre, så det här är allt jag har.

HÖVDING BROMDEN(*hest*)

Tack.

McMURPHY

Ingen orsak . . . (*går*) Va! . . . (*kommer tillbaka*) En gång till . . . du är lite rostig.

HÖVDING BROMDEN

Tack så mycket.

(McMurphy börjar skratta. Hövdingen går sårad mot sovsalen)

McMURPHY

Förlåt mig, hövdingen — jag skrattade för att jag plötsligt fattade vad du gjort alla dom här åren! Du har gått och väntat på rätt tillfälle att kunna be dom fara åt helvete!

HÖVDING BROMDEN

Nej . . . nej, jag törs inte.

McMURPHY

Varför det?

HÖVDING BROMDEN

Jag är inte tillräckligt stor.

McMURPHY

Hörru, du är tokig, va. Jag har varit på ett och annat reservat i mina dar, men du är det största jävla rödskinn jag nånsin har sett!

HÖVDING BROMDEN

Min pappa var större.

McMURPHY

Det menar du inte?!

HÖVDING BROMDEN

Han var en stor hövding och hans namn var Tee Ah Millatoona. Det betyder Tallen Som Är Störst På Berget. Men min mor var dubbelt så stor som han.

McMURPHY

Du måste ha haft en riktig älg till morsa!

HÖVDING BROMDEN

Åh, hon var inte stor på det sättet. Hon var inte indian heller. Hon var från stan. Hon hette Bromden.

McMURPHY

Ja, jag tror jag fattar vad du menar . . . när en stadskvinna gifter sig med en indian då gifter hon ner sig, eller va? Och din pappa måste ta hennes namn?

HÖVDING BROMDEN

Hon sa att hon inte ville vara gift med en man som hade ett namn som Tee Ah Millatoona. Men det var inte bara hon som gjorde honom liten. Alla ville sätta åt honom. På samma sätt som dom vill sätta åt dig.

McMURPHY

Vilka alla?

HÖVDING BROMDEN

Syndikatet. Syndikatet ville att vi skulle flytta till ett annat ställe. Det ville ta bort vårt vattenfall. I stan misshandlade dom pappa i gränderna och klippte av hans hår. Åh, Syndikatet är stort . . . stort. Han kämpade emot det, länge, tills min mor gjorde honom så liten att han inte kunde kämpa längre. Det var då han skrev under papperen.

McMURPHY

Vilka då papper, hövdingen?

HÖVDING BROMDEN

Papperen som gav allting till staten. Byn. Vattenfallet . . .

McMURPHY

Det kommer jag ihåg . . . men fick inte stammen bra betalt?

HÖVDING BROMDEN

Ja, regeringsmännen sa det; här är en massa pengar. Och pappa sa, kan ni betala för sättet en människa lever på? Kan ni betala för hans rätt att vara indian? Dom förstod inte. Inte stammen heller. Dom stod utanför vår dörr, höll upp checkarna och frågade hur vi skulle ha det . . . Och pappa kunde inte säga ifrån för han var för liten . . . och för full.

McMURPHY

Vad hände med honom?

HÖVDING BROMDEN

Han fortsatte att dricka tills han dog. Dom hittade honom i en gränd och kastade jord i ögonen på honom . . . Syndikatet dödade honom. Det dödar alla.

McMURPHY
Hörrudu —

HÖVDING BROMDEN

Det gör det! Åh, det tar inte död på dig med en gång. Det bearbetar dig och du märker det inte ens. Dom tar fast dig och dom opererar in saker!

McMURPHY
Ta det lugnt, kompis.

HÖVDING BROMDEN

Och om du kämpar låser dom in dig någonstans — och får dig att sluta och . . .

McMURPHY (*sätter handen för Hövdingens mun*)
Lugna ner dig.

(McMurphy tar Hövdingen i sina armar)

HÖVDING BROMDEN

Jag är tokig.

McMURPHY
Nä du är . . . (*paus*) ja.

HÖVDING BROMDEN
Inget av det jag sa stämmer.

McMURPHY
Jag sa inte att det inte stämmer.

HÖVDING BROMDEN
Shh! (*går fram mot fönstret*) Hör du?

(McMurphy går fram till Hövdingen, lyssnar. Vildgässen hörs skria)

McMURPHY
Kanadagäss. Dom är på väg söderut. Det blir en tidig vinter, hövding. Titta, där flyger dom. Tvärsöver månen!

HÖVDING BROMDEN

Från nät och galler, lås och bom . . .

McMURPHY

Va?

HÖVDING BROMDEN

Det är en gammal barnramsa. Min mormor lärde mig den . . .

McMURPHY

Åh, jesses, ja, jag kommer ihåg den! Man gör den med fingrarna!
Håll ut din hand, hövding . . . Från nät och galler, lås och bom . . .

HÖVDING BROMDEN

Alla gässen fria kom.

McMURPHY

En flög öst till myr och mo —

HÖVDING BROMDEN

En flög väst till lugn och ro —

McMURPHY

Och en flög över gökens bo!

HÖVDING BROMDEN

D-I-G blir dig —

McMURPHY

Gåsen landar och tar dig!

(De omfamnar varandra, skrattar)

HÖVDING BROMDEN

McMurphy?

McMURPHY

Ja?

HÖVDING BROMDEN

Ska du lägga av? . . . *(McMurphy tyst)* Jag menar, ska du ge upp?

McMURPHY

Jaaa . . . vad gör det egentligen för skillnad?

HÖVDING BROMDEN

Ska du?

McMURPHY(*får syn på panelen*)

Hörru, kommer du ihåg när jag försökte lyfta den där? Jag slår vad om att du kan göra det.

HÖVDING BROMDEN(*ryggar tillbaka*)

Jag är för liten.

McMURPHY

Varför försöker du inte?

HÖVDING BROMDEN

Jag är inte tillräckligt stor.

McMURPHY

Hur vet du det? Det finns bara ett sätt att ta reda på det . . . Men säg till mig när du är beredd, då ska jag sätta oddsen! Jävlar vilken vinst jag kommer att gå med!

HÖVDING BROMDEN

McMurphy . . . Gör mig stor igen.

McMURPHY

För helvete, hövdingen . . . det ser ut som du växt några tum redan!

HÖVDING BROMDEN(*skakar på huvudet*)

Hur kan jag bli stor om du inte är det? Hur kan någon bli det?

(Hövdingen går till sovsalen. McMurphy följer strax efter. Ljusen ut. Ljusen upp. Dagsljus. Syster Flinn befinner sig i Stationen)

SYSTER FLINN(*i mikrofonen*)

Rådsmöte. Patientrådsmöte.

MARTINI(*rusar in*)

Flyget till basen . . . flyget till basen! . . Fienden siktar klockan tre!
Fientliga plan klockan tre.

(Martini skjuter med sin låtsaskulspruta)

CHESWICK

Lägg av, Martini. Det finns ingen där.

MARTINI

Ser du dom inte? Ser du dom inte?

CHESWICK

Det finns ingen där, säger jag. Sluta nu. Det finns ingen där.

(Cheswick tar Martini i sina armar och vaggar honom)

MARTINI*(ledsen)*

Jag tyckte jag såg dom.

(De andra kommer in. Stämningen är tryckt. Hövdingen sätter sig i gungstolen. McMurphy in med sänkt huvud, sätter sig. Warren och Williams går militäriskt in, följda av syster Ratched)

SYSTER RATCHED

Pojkar, jag har tänkt en hel del på det jag ska säga. Jag har haft en överläggning med personalen och vi kom till samma slutsats — att det måste bli någon form av bestraffning för gårdagens vedervärdiga uppförande . . . *(paus — alla tysta)* De flesta av er är här därför att ni inte kunde anpassa er till världen där ute. Ni bröt mot samhällets regler. En gång . . . i barndomen, kanske . . . tilläts ni att göra så. Men när ni bröt mot en regel visste ni om det. Ni ville bli straffade — behövde bli det — men det kom inget straff. Den undfallenheten från era föräldrars sida kan ha varit embryot till er sjukdom i dag. Jag påminner er om det här, därför att jag hoppas att ni förstår att det är helt och hållet för ert eget bästa som vi kräver disciplin. *(ser på McMurphy)* Har ni några kommentarer? *(tystnad. McMurphy låter kortleken fräsa till)* Då förmodar jag att ni förstår mig och är överens med mig. Då förstår ni också att det är svårt att upprätthålla disciplinen i en sådan här miljö. För när allt kommer omkring — vad kan vi göra med er? Ni kan inte bli arresterade. Ni kan inte sättas på bröd och vatten. Ni kan inte skickas till en institution, ni är ju redan här. Allt vi kan göra är att ta bort era privilegier. Och därför har vi, efter att noggrant ha diskuterat omständigheterna, beslutat att avskaffa vissa privilegier som gjorde att — nej,

SYSTER RATCHED(*forts.*)

uppmuntrade — att upproret kom till stånd . . . För det första kommer det inte att bli något TV-tittande den närmaste månaden. (*Scanlon grymtar till*) För det andra är privilegiet att spela kort under rekreationstimmarna härmed upphävt.

(*McMurphy ”tappar” kortleken — männen ser hoppfullt på honom*)

McMURPHY

Ursäkta mig.

HARDING

Var det allt?

SYSTER RATCHED

Inte riktigt. Vi har en sak till att ta upp. Uppförandet hos en patient som har varit här nästan lika länge som jag själv. Längre, tror jag, än någon annan av er. (*ler*) Ni vet naturligtvis vem jag syftar på? (*männen ser småningom på Hövdingen*) För länge sedan diagnostiserades mister Bromden som katatonisk . . . Ordet betyder — kan du definitionen, Dale?

HARDING

En långt gången form av schizofreni som kännetecknas av stupor, negativism, mutism . . .

SYSTER RATCHED

Precis. I mister Bromdens fall markerades detta av en förlust av talet och hörseln. Och av det skälet — därför att vi antog att vi inte kunde kommunicera med honom — gav vi upp hoppet om honom. Vi glömde bort stackars mister Bromden. (*ler mot Hövdingen*) Det var fel av oss. Men mister Bromden gjorde fel också. Missförstå mig inte. Vi är glada över att veta att mister Bromden kan bli nådd — men besvikna över att få reda på att han ville dölja det för oss och på så sätt vägrade att delta i sin egen vård. Och om mister Bromden kan höra, är det då inte logiskt att anta att han också kan tala? Tycker inte ni också att mister Bromden ska tala till oss? Hans första bidrag till gruppterapin. Och hur passande vore det inte om hans första ord var ett förlåt?

HÖVDING BROMDEN

Mac . . .

SYSTER RATCHED

Ett förlåt för det uppförande som orsakade gårdagens upplopp . . .

HÖVDING BROMDEN

McMurphy! . .

(Syster Ratched knäpper med fingrarna. Warren går fram mot Hövdingen men fälls av McMurphys krokben)

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy!

WARREN(*reser sig kattlikt upp*)

Du ber om det!

McMURPHY(*reser sig*)

Låt honom vara.

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy — jag varnar er.

(Warren går mot Hövdingen, McMurphy försöker slå Warren. Syster Ratched ger en signal till Stationen. Syster Flinn sätter på larmet — Warren duckar, slår mot McMurphys mage, McMurphy viker sig)

WARREN

Kom an, din jävel, det här har jag väntat länge på! Kom an, upp med dig — uff!

(Hövdingen lyfter Warren — Warren skriker — Blackout. Larmet fortsätter ringa, en spot på elektrochockbordet som görs i ordning av en tekniker som nynnär under tiden han arbetar. McMurphy och Hövdingen — klädda i tvångströjor — knuffas in i rummet av vårdarna. McMurphy börjar skratta)

McMURPHY(*skrattar*)

Jävlar, så Warren såg ut! Som han såg ut när du tog björngreppet på honom! Hörru, hövdingen, varför skrattar du inte? Du måste skratta — särskilt när det inte är roligt! (*skrattar igen, tacklar Hövdingen*) Så där ja. Så där! Så håller du dig i balans. Vet du en sak? Du håller på att bli större! Titta på den där foten! Den är lika stor som ett lastbilsflak! Om du fortsätter och växer på det här viset måste dom snart släppa dig. Och då kommer hövding Bromden att gå längs gatorna och män och kvinnor och barn kommer att ställa sig på hämlarna för att kunna kika på honom! ”Oj, oj, oj! Vad är det där för en jätte? Tre meter långa steg tar han och kolla, kolla, han måste ducka när han går under telefonledningarna! Vilken stil! Enda gången han stannar är när han ser en oskuld — ni andra har inget för att ni bjuder ut er!”

(*McMurphy skrattar, Hövdingen skrattar också. Syster Ratched kommer in, följd av vårdarna*)

SYSTER RATCHED(*vänligt*)

Vad har ni så roligt åt?

McMURPHY

Jag är inte säker på att du skulle förstå poängen.

SYSTER RATCHED

Pojkar, ångar ni inte vad ni ställde till med?

McMURPHY

Jag är rädd för att vi inte gör det, frun . . . Sätt igång nu — vad än det är du har hittat på!

SYSTER RATCHED

Vi har haft ett sammanträde, Randle. Personalen var överens om att det skulle vara bra för dig med elektrochockterapi. Men vi ska inte göra det — förutsatt att du är beredd att erkänna dina misstag.

McMURPHY

Var är papperet jag ska skriva under?

SYSTER RATCHED

Papperet?

McMURPHY

Ja — och du kan förresten lägga till lite. Som att jag är medlem i gänget som ska störta regeringen och att jag tycker att livet på din avdelning är det bästa på den här sidan Hawaii, och . . .

SYSTER RATCHED

Jag tror inte att det skulle vara så —

McMURPHY

Och sen, sen jag skrivit på kan du ge mig en filt och ett paket Rödakorscigarretter. Ojoj — vad kommunisterna skulle kunna ha lärt sig av dig, damen!

SYSTER RATCHED

Randle, vi försöker hjälpa dig.

McMURPHY

Med att riva sönder byxorna? Raka skallen? (*Syster Ratched nickar till Teknikern och går. Vårdarna spänner fast McMurphy mot bordet*) Var inte rädd, hövding. Jag går in först. Om dom inte kan skada mig, kan dom inte skada dig heller. (*Teknikern stryker en salva mot hans tinningar*) Vad är det där?

TEKNIKERN

Ledsalva.

McMURPHY

. . . smörja mitt huvud med ledsalva. Får jag en törnekrona också?

HÖVDING BROMDEN

Pappa. Pappa.

McMURPHY

Ropa inte, hövding. Och om du måste ropa, ropa: Kämpa, för fan!

HÖVDING BROMDEN(*skakar*)

Kämpa, för fan!

McMURPHY

Där satt den! (*Teknikern pressar ett silverband över McMurphys panna*) Nämen, jag får en krona!

HÖVDING BROMDEN(*skakar*)
Kämpa!

McMURPHY(*sjunger*)
”Använd Bensons Vildrots-kräm, håller frisyren stadigt från”

(Teknikern stoppar ett gummistycke mellan McMurphys tänder)

HÖVDING BROMDEN
Kämpa! Kämpa!

McMURPHY
”Bensons gör dig alltid fin, gjord av äkta lanoli-iu-uuuin . . .”

TEKNIKERN(*tar upp kontakterna*)
Håll honom!

(Vårdarna kastar sig över McMurphys kropp. Teknikern sätter kontakterna mot silverbandet)

HÖVDING BROMDEN
KÄMPA!

(En vit ljusblixt — McMurphys kropp spänns som en båge. Ljud av elektroniska röster som skriker: ”Flyganfall, flyganfall!” Ljusen ned. Rösterna övergår till:)

BARNRÖSTER(*från band*)
Tingel, tangel, tossing, tå
Fångar hönsen då och då
Från nät och galler, lås och bom
Alla gässen fria kom.
En flög öst till myr och mo
En flög väst till lugn och ro
Och en flög över gökens bo! . .

(Barnens skratt ökar i styrka — dör sedan bort. Ljusen upp i dagrummet. Harding, Martini, Billy, Cheswick och Scanlon finns där och även Ruckly , som står i sin vanliga position. Männens intensiva mumlande upphör när Syster Ratched och Doktor Spivey kommer in)

SYSTER RATCHED

Kan jag börja, doktorn! . . Mina herrar, vi kommer just från kassan och vi har ett memorandum här av yttersta intresse. Det berör patienten Randle McMurphy.

SCANLON

Ja, var har ni honom? Uppe på Stormen?

SYSTER RATCHED

Nej, mister Scanlon, han befinner sig på eftervården och kommer stax att vara tillbaka hos oss. (*tystnad — Syster Ratched ler, håller upp papperet*) Det här, mina herrar, är en förteckning över mister McMurphys spelvinster den korta tid han varit croupier på sitt eget lilla Monte Carlo här på avdelningen . . . Hur mycket förlorade du, Billy? . . Mister Harding? Jag tror att ni alla har en uppfattning om vad ni förlorade, men vet ni hur mycket mister McMurphy totalt vunnit? Enligt hans egna insättningar är det över trehundra dollar. (*Billy visslar till*) Jag tror att det vore bäst om vi inte hyste några falska illusioner om hans motiv.

HARDING

Men Syster Ratched . . . han försökte aldrig dölja sina motiv.

CHESWICK

Just det!

SCANLON

Han sa att han skulle skinna oss och det har han vid Gud gjort!

CHESWICK

Mac!

(McMurphy och Hövdingen knuffas in i rummet av vårdarna. Båda ser till en början ut att helt ha krossats av behandlingen — men så avslöjar McMurphy sin bluff)

McMURPHY

Undan, träskallar, här kommer kungen! McMurphy, tiotusensvattspsykopaten! Tjenare, kompisar! Tjenare, doktorn! (*bugar*) Goddag Syster Råttskit. (*får Hövdingen att ställa sig på gungstolen och hoppar sedan upp på bänken*) Och här, mina daaamer och herrarr, mitt framför era ögon, Vildmannen som går på högspänning och äter tre vårdare till frukost varje morron!

(*McMurphy ryter tills Hövdingen ryter lika högljutt tillbaka*)

SYSTER RATCHED

Mister McMurphy. Vi befinner oss mitt i ett möte.

McMURPHY

Åh, fortsatt för all del! (*gnuggar händerna*) Vem ska vi slita tarmarna ur i dag då?

SYSTER RATCHED

Eftersom ni tyckte så mycket om det, så kanske ett par behandlingar till skulle? . .

McMURPHY

Åh, ja, syster, ja! Titta vilken nytta några få futtiga volt har gjort! (*går fram, "knappar" på hennes bröst*) Du — om vi dubblar kilowatten slår jag vad om att jag kan ta in sportnytt!

SYSTER RATCHED

Doktorn.

DOKTOR SPIVEY

Ja, syster Ratched?

SYSTER RATCHED

Jag vill dra tillbaks förslaget om fortsatt behandling.

McMURPHY

Näää!

SYSTER RATCHED

Ja . . . jag tror att det är klokare att överväga . . . en kirurgisk rutin.

McMURPHY
En vad då, frun?

SYSTER RATCHED
En operation. Ganska enkel, egentligen. Vi har fått utmärkta resultat i aggressiva fall.

McMURPHY
Aggressiv? Men, frun, jag är from som ett lamm. Det finns ingen orsak att skära i mig!

SYSTER RATCHED
Randle, det handlar inte om att skära. Vi bara —

McMURPHY
Förresten tjänar det inget till att knipsa av dom. Jag har ett par till hemma. Stora som basebollar!

DOKTOR SPIVEY
Ha!

(Männen skrattar också, Doktorn börjar gå ut)

SYSTER RATCHED*(med ett stelnat leende)*
Ett ögonblick, doktorn. Jag skulle vilja återvända till ämnet.

DOKTOR SPIVEY
Vilket ämne?

SYSTER RATCHED
Frågan om en kirurgisk rutin för patienten McMurphy.

DOKTOR SPIVEY*(skakar på huvudet)*
Det ges inget tillstånd förutom i fall av okontrollerbart våld.

SYSTER RATCHED
Han har utövat våld.

DOKTOR SPIVEY

Ska vi säga att det var efter en viss . . . provokation? Nej, syster Ratched, men eftersom ni tog upp ämnet med patienterna i stället för personalen, så ska jag klargöra min ståndpunkt. Jag godkänner inte en kirurgisk rutin när det inte förekommit upprepat våld.

SYSTER RATCHED

Och om det skulle upprepas?

DOKTOR SPIVEY

Då . . . då får vi ta upp saken igen. McMurphy — vore jag i era kläder så skulle jag lägga det på minnet.

(Doktor Spivey ut)

SYSTER RATCHED

Sköt er nu, pojkar.

(Syster Ratched ut, följd av vårdarna)

McMURPHY*(skriker efter henne)*

Snälla frun, kan jag inte få en behandling till! Jag avgudar er lilla batteriladdare! *(till Harding)* Vad var det där om "kirurgisk rutin"?

HARDING

Jag tror hon menar lobotomi.

McMURPHY

Vad är det?

HARDING

Ja, man kan säga att det är en sorts . . . kastrering av hjärnan.

McMURPHY

OK, OK, men hur blir man?

HARDING*(tar McMurphy med sig till Ruckly)*

Han var visst var en riktig tuffing.

McMURPHY

Jee-sSES . . .

HARDING

Mac, vi har talat om dig, pojkarna och jag. Vi tycker att du ska sticka härifrån.

McMURPHY (*med blicken fortfarande fäst på Ruckly*)

Sticka härifrån?

CHESWICK

Ja — och vi har tänkt ut en plan. Så snart det blir mörkt i kväll tänder jag eld på min madrass. Sen skriker vi allt vi orkar och när brandkåren kommer så lämnar dom dörren öppen, eller hur? Och då ser vi till att du kommer ut!

McMURPHY

Grabbar, det låter som en deckare! Tack ska ni ha — men om jag stack skulle jag missa partyt!

CHESWICK

Partyt?

McMURPHY

Du har väl inte glömt partyt!

SCANLON

Ja, fan!

McMURPHY

Ni vill väl inte att jag ska missa när Billy blir av med oskulden?

HARDING

Men, Mac . . .

McMURPHY

Det är ingen fara, fönstren kommer att vara öppna. Jag kan glida rätt ut i natten. Vi gör det till en avskedsfest, va? (*ser Warren komma in*) Ta det lugnt nu va!

WARREN

Middagsdags, mina herrar, rör på påkarna.

(*Warren drar spikarna ur Rucklys händer och de akuta följer med dem ut*)

McMURPHY (*till Billy*)

Psst . . . (*ensam med Billy*) Du tar väl dina vitaminer, Billy? Candy är jävligt —

BILLY

Åh, Mac . . .

McMURPHY

Va inte blyg, jag satsar fem dollar på att du får omkull henne!

BILLY

Ja . . . det är precis vad jag . . . Jag kommer att . . . f-få omkull henne.

McMURPHY

Hörru, har du nåra stålar?

BILLY

Hur my-mycket?

McMURPHY

Femti?

BILLY

Femti . . . Vad då f-för?

McMURPHY

Candy lägger ut för drickat. Och så måste vi ta hand om gubben Turkle och . . . varför i helvete ser du ut så där?

BILLY

Syster R-ratched sa nånting.

McMURPHY

Vad sa hon?

BILLY

Att du alltid k-klarar dig. Att du alltid y-vinner.

(*Billy går*)

McMURPHY

Vinner. (*sätter händerna mot tinningarna*) Åh-håå! Vinner!

(*McMurphy ut, med fötterna släpande efter sig. Ljusen ned. Natt. Vårdare Turkle in, försäkrar sig om att han är ensam, sätter sig, tänder en joint, drar in röken*)

CHESWICK(*smyger in*)

Ssssssssst!

TURKLE(*riktar ficklampan mot Cheswicks ansikte*)

Gode gud, jag trodde det var en orm!

CHESWICK(*viskar*)

Har hon dykt upp än?

TURKLE

Vilken hon?

CHESWICK

Candy!

TURKLE

Jag vet inte nåt om nån dandy.

CHESWICK

Mac sa att han gjort upp med dig.

TURKLE

Jag har inte den ringaste aning om vad du talar om.

CHESWICK

Gå inte!

(*Cheswick försvinner tillbaks till sovsalen*)

TURKLE(*röker*)

Jag ska inte gå nånstans.

McMURPHY(*in med Cheswick*)

Vad är du sur för, Turkey?

TURKLE
Jag är inte sur.

McMURPHY
Nähä?

TURKLE
Jag har inte sett röken av några pengar.

(McMurphy tar upp en skrynklig sedelbunt ur fickan)

McMURPHY
Här är dom. Ihoptiggda, ihoplånade och ihopstulna.

TURKLE
Om dom kommer på oss sätter dom dynamit i arslet på mig.

McMURPHY
Hon har dricka med sig, Turkey.

TURKLE(*glatt*)
Har hon?

McMURPHY
En flaska whisky och en vodka. Vilken vill du ha?

TURKLE
Jag tycker om bägge sorterna.

McMURPHY
Hörru, vad ska vi dricka då?

TURKLE
Det är inte meningen att ni ska dricka nånting alls.

McMURPHY(*till Cheswick som står vid fönstret*)
Ser du nåt?

CHESWICK
Ingenting.

McMURPHY

Fan vad dum jag är! Hur ska dom hitta rätt fönster i det här mörkret? *(till Turkle)* Tänd lyset!

TURKLE

Lugna ner dig, det är farligt. Om fru Ratched ser att hela avdelningen lyser . . .

McMURPHY

Hörru Turkey, hon sover.

TURKLE

Den där skitkärningen sover aldrig.

(Turkle tänder ljusen. Harding och de andra kommer plirande ut ur sovsalen)

MARTINI*(rusar in)*

Var är partyt?

McMURPHY*(pekar mot toaletterna)*

Där!

MARTINI

Åh boy!

(Martini rusar in på toaletten)

McMURPHY*(till Turkle)*

Ge mig fönsternyckeln.

TURKLE

Jag får inte lämna ifrån mig den.

McMURPHY

Ge hit!

TURKLE*(tar loss den från nyckelknippan)*

Det är bäst för dig att spriten är bra.

McMURPHY(*kastar nyckeln till Harding*)
Öppna fönstret, va?

HARDING(*vid fönstret*)
Sssssh! Kolla in henne!

McMURPHY
Släpp in henne då! (*om Billy*) Här har vi hennes kåtbock!

BILLY
McM-M-Murphy, vänta en —

McMURPHY
Sluta med mama-murphyet, Billy boy, det är för sent att backa ur!

(*Candy klättrar in genom fönstret, hjälpt av Harding och Scanlon*)

CANDY
Jävla McMurphy! (*kastar sig i hans famn, Turkle tar den ena av de två flaskorna hon håller i sina händer*) Va i helvete!

McMURPHY
Det är OK, raring. (*undersöker den halvtomma whiskyflaskan hon fortfarande håller*) Vad har hänt med den här då?

CANDY(*fnittrar och klappar sig på magen*)
Vi har resten här inne.

McMURPHY
Vilka vi?

CANDY
Jesses, jag glömde, Sandra är där ute!

(*Harding hjälper henne in Sandra genom fönstret*)

SANDRA
Tjenare Mac.

McMURPHY
Sandy! (*kysser henne*) Vad har du gjort av gubben?

(Harding stänger fönstret)

SANDRA
Det kryptet!

CANDY(*fnissar*)
Hon stack — det var väl kul!

SANDRA
Så här va, man kan inte tåla hur många maskar som helst i ansiktskrämen och inte hur många grodor som helst i behån. Jeesus, vilket krypt!

CANDY(*varmt*)
Hejsan, Billy!

BILLY(*blygt*)
Hej, C-c-c-c -

CANDY
Glöm det.

(Candy kysser honom, drar med honom till en stol och sätter sig i hans knä)

SANDRA(*plötsligt*)
Aaaj!

McMURPHY
Vad är det?

SANDRA(*tittar på Scanlon*)
Nån nöp mig i ändan!

McMURPHY
Jag ska fixa dricka. Cheswick, hämta nåt jag kan blanda i!

(McMurphy tar nycklarna och öppnar Stationen. Martini och Scanlon följer honom — Sandra går runt och tar en titt på männen)

SANDRA

Åååå, Candy, jag drömmer väl inte? Du — är vi verkligen på ett dårhus? (*till Harding*) Säg sanningen nu, är ni verkligen tokiga?

HARDING

Absolut, frun. Vi är psykofrakter, mänsklighetens krossade lerkärl. Ska jag dechiffrera en Rorschach åt er?

CHESWICK(*rullar in en pipförsedd lavemangspåse*)

Cocktail-shaker!

McMURPHY(*i högtalaren*)

Medicinering!

(*McMurphy ut ur Stationen med famnen full av burkar och medicinflaskor*)

HARDING(*läser etiketten på en flaska*)

Färgämnen, citronsyra. Sextio procent överksamma ämnen.

McMURPHY(*pekar på en rad*)

”Tjugitvå procent alkohol.”

(*McMurphy häller vätskorna i påsen*)

HARDING(*läser nästa flaska*)

”Tio procent kodein. Varning: Kan vara vanebildande.”

McMURPHY

Ja, fy fan vad klok man blir av vanebildande!

HARDING(*läser nästa flaska*)

”Nux vomica tinktur.”

McMURPHY(*häller i den*)

Den här kommer att fixa till det!

CHESWICK(*tillbaka från Stationen*)

Här är muggar.

(*McMurphy skakar cocktailen. Avsmakar. Smäller ihop tänderna*)

McMURPHY

Om vi tar och spär ut den liiite grand . . .

(McMurphy slår i resten av vodkan)

SANDRA(*fnittrar*)

Jeesus, vilken skiva. Jag drömmer väl inte?

HARDING

Nej, fröken. Det hela är resultatet av ett samarbete mellan Franz Kafka och Mark Twain.

McMURPHY(*häller upp*)

Baren är öppen!

HARDING(*smakar*)

Dee-likat!

CANDY(*tar en slurk*)

Det smakar som hostmedicin!

SANDRA(*reser sig*)

Ursäkta mig, jag måste kissa.

(Sandra ut)

HARDING

Det här ger en en känsla av att man — man —

McMURPHY

Inte är nån hare?

HARDING

Gamle vän, du har lärt mig att det kan finnas makt i mentalsjukdomen. Kanske är det så att ju sjukare någon är, desto mäktigare kan han bli.

SCANLON

Just det — Hitler!

(Ett skrik hörs)

RUCKLY(*jagar Sandra som gått in i sovsalen*)
F-f-far åt helvete!

SANDRA
Det här stället är ju livsfarligt!

CHESWICK(*leder Sandra till toaletterna*)
Ni gick fel, fröken.

(Martini har satt på musik i Stationen)

CANDY
Kom nu, Billy!

(Candy dansar med honom — tätt — romantiskt)

McMURPHY(*låter Turkles nycklar dingla*)
Vad sägs om isoleringsrummet?

CHESWICK(*glatt*)
Ja — det är ju en enda stor madrass!

HARDING
Ett ögonblick! Ska vi inte ha nån ceremoni? Kom hit mina barn — här, här, framför mig. (*ställer sig på en stol och Billy och Candy tar plats framför honom*) Mac, vill du hämta Ruckly? Vi kan använda honom som altartavla. (*McMurphy hämtar Ruckly, ställer honom som kors*) Mina kära vänner, vi har samlats här i Freuds närvaro för att fira oskuldens död och glädjas åt dess frånfälle. Vem är mannens vittne?

McMURPHY(*ställer sig bredvid Billy*)
R. P. McMurphy.

HARDING
Och brudens?

SANDRA(*ställer sig bredvid Candy*)
Jag!

HARDING

Det är bra . . . Tager du, Candy Starr, denne man att troget älska den korta tid avdelningsreglerna tillåter?

CANDY

Ja.

HARDING

Tager du, Billy Bibbit, denna kvinna tills nattskiftet går av och backanalen upphör?

BILLY

J-j-j-j-j-j-j-j -

McMURPHY

Ja!

HARDING

Kära barmhärtiga Gud, vi ber om att Du mottar dessa två i Ditt rike med Ditt medlidande. Och att Du lämnar dörren på glänt för resten av oss . . . ty detta kan vara vårt sista äventyr och hädanefter är vi dömda till normalitetens frukansvärda bojor. Och när dagen bräcker kommer vi alldeles säkert att ställas upp mot väggen så att vi må beskjutas med Sandoz kuler! Valium! Librium! Thorazin! Vik hädan, mina barn — synden medan I kan, ty i morgon skola vi sövas ned!

(Candy och Billy kysser varandra och går ut, till de andras sång, under den båge som bildats av Cheswicks och Scanlons armar)

McMURPHY*(tar ned Rucklys armar)*

Mister Ruckly, det där gjorde ni bra! *(Sandra sitter på golvet och gråter)* Vad är det, Sandra?

SANDRA

Det var så jävla vackert.

(McMurphy kramar henne)

HARDING

Vi kommer att sakna dig, Mac.

McMURPHY

Äh, följ med vet jag!

HARDING

Åh, jag ska snart ta mig härifrån. Men jag måste göra det själv, på mitt eget sätt. Skriva under papperen. Ringa upp min fru och säga "du, nu är jag klar — kom och hämta mig!" Förstår du?

McMURPHY

Visst, men . . . vad är det egentligen för fel på er, killar?

HARDING

Hur vi hamnade här, menar du? Åh, jag vet inte . . . det finns så många teorier . . . men jag vet vad som gör att sådana som du — starka människor — blir sjuka.

McMURPHY

OK, vad är det?

HARDING

Människor som vi.

McMURPHY(*osäkert*)

Skitsnack.

HARDING

Jo, min vän.

McMURPHY

Nää, vart tog partyt vägen!? Drick nu, morsgrisar, det är Big Mac som står i baren, och när han håller upp får ingen . . . (*Hövdingen tjuver till*) Var det där du, hövdingen?

HÖVDING BROMDEN

Jag tror det.

McMURPHY

Vad gör du, förklarar du krig?

HÖVDING BROMDEN

Min stam krigade aldrig mot någon.

TURKLE

Det var en trist stam!

(Turkle drar sig undan när Hövdingen går mot honom)

HÖVDING BROMDEN

Det var kanske felet med oss. Vi borde ha gjort det!

(Hövdingen tjuter igen och börjar dansa en krigsdans som de andra snart deltar i. Syster Ratched in)

McMURPHY

Tjenare! Hoppa in — vi har plats för en till!

(Syster Ratched flyr. Harding slutar dansa)

HARDING(*skriker*)

Stopp! Tyst! Håll käften! . . . (*mycket rädd*) Var det där . . . såg jag?

McMURPHY(*glatt*)

Jag sa åt henne att stanna.

HARDING

Åh Gud, hon sprang efter hjälp! (*fram till fönstret*) Mac, du måste ge dig iväg härifrån!

McMURPHY

OK, jag måste bara säga adjö till gänget!

HARDING

Nu!

TURKLE

Jag tänker då få ändan ur vagnen!

(Turkle klättrar upp på fönsterbrädet och faller ut i mörkret)

HARDING

Sandy!

SANDRA

Kommer du, Mac?

McMURPHY(*skakar hand med männen*)
Ni är dom bästa jävla kompisar jag nånsin haft!

HARDING(*när Sandra kliver ut genom fönstret*)
Skynda dig! . .

McMURPHY(*till Hövdingen*)
Du kommer att klara dig, va? Får jag höra att du inte gör det så
kommer jag tillbaka! . .

HARDING(*fram till McMurphy*)
Skynda dig, Mac!

McMURPHY
OK, all right.

(*Warren och Williams springer halvklädda in, tätt följda av syster
Ratched*)

SYSTER RATCHED
Stå stilla, allihopa. Stå bara kvar där ni står. (*tänder alla lampor —
männen blinkar förvirrat*) Warren. Salskontroll. (*Warren rusar
iväg*) Williams — se till att städa upp det här. (*börjar gå omkring i
festens vrakgods*) Vi har visst haft en fest här . . . Utan tvivel
arrangerad av mister McMurphy? . . (*till McMurphy*) Jag undrar en
sak . . . gick ni med förtjänst på den?

McMURPHY
Åh, va smart. Hon försöker hetsa mig. Lagg av, syster, jag är inte
dum. Och jag tänker sticka! . .

(*Warren knuffar in Billy och Candy. McMurphy stannar tvärt vid
fönstret*)

SYSTER RATCHED
Var var de?

WARREN(*flinar*)
I isoleringsrummet. På golvet.

SYSTER RATCHED

William Bibbit! . . Åh, Billy, jag skäms!

BILLY(*efter tvekan*)

Inte jag.

McMURPHY

Det är rätt, Billy!

(*De andra jublar*)

SYSTER RATCHED

Tysta! . . Åh, Billy . . . och med den sortens flicka.

BILLY(*stammar inte längre*)

Vilken sorts?

SYSTER RATCHED

En billig — tarvlig — spacklad . . .

BILLY

Det är hon inte alls! Hon är snäll och söt och — !

ALLA

BRA BILLY!

SYSTER RATCHED(*drar fram Candy*)

Titta på henne!

CANDY(*springer till McMurphy*)

Mac — !

BILLY

Låt henne vara!

SYSTER RATCHED

Billy, har du tänkt på hur din mor kommer att ta det här? Hon som alltid varit så stolt över att du har skött dig? Du vet väl hur hon kommer att reagera . . . Det vet du, eller hur?

BILLY

Nej. Nej. D-du be-behöver i-inte —

SYSTER RATCHED

Tala om det för henne? . . Men jag måste ju?

BILLY

Ta-tala inte om det, syster Ratched. Ta-ta —

SYSTER RATCHED

Jag måste, kära Billy. Jag måste tala om för henne att vi fann dig på golvet i isoleringsrummet . . . med den här . . . prostituerade kvinnan. Och att hon och du . . .

BILLY

Nej! I-inte jag! Jag menar — det var hon som lurade mig!

SYSTER RATCHED

Jag kan inte tro att hon släpade in dig dit med våld.

BILLY

Det var dom andra! Dom d-drev med mig. D-dom . . .

SYSTER RATCHED

Vilka, Billy?

BILLY

Alla. D-dom retade mig. Dom s-s-sa saker.

SYSTER RATCHED

Vem, Billy?

BILLY

McMuh-McMurphy. Det var McMurphy . . .

McMURPHY(*nedslaget*)

Billy . . .

SYSTER RATCHED

Billy, ingen kommer att göra dig illa. Jag vill att du går till doktor Spiveys rum. Vänta på honom där, du behöver bli omsedd.

BILLY

Syster Ratched, ni be-berättar väl inget för mamma?

SYSTER RATCHED

Det ordnar sig, Billy, allt ska bli bra.

BILLY(*springer ut, Warren följer efter*)

McMurphy! . .

SYSTER RATCHED(*till Candy*)

Och ni, fröken, om ni inte är ute härifrån inom tio röda sekunder ska jag se till att ni sätts i fängelse som den simpla hora ni är!

CANDY

Du kommer va, Mac?

(*Candy flyr genom fönstret*)

SYSTER RATCHED(*till McMurphy*)

Ja, det gör ni väl? Det finns ingen anledning för er att stanna längre, ni har redan plundrat dessa stackars fattiga och sjuka människor på allt vad de äger och har . . . Ja, ger er av, mister McMurphy — rädda ert eget skinn medan ni — !

WARREN(*avses; skriker*)

Syster Ratched! Åh, Herregud, syster Ratched! Fort — fort!

(*Syster Ratched skyndar ur, följd av Williams*)

HARDING(*tillslut*)

Det är ingen som anklagar dig, Mac.

SCANLON(*osäkert*)

Just det. Ingen anklagar dig.

(*McMurphy ser på dem, en efter en, men ingen ser tillbaka. Han sätter sig långsamt. Syster Ratched kommer in, följd av vårdarna*)

SYSTER RATCHED(*till McMurphy*)

Han skar av sig halsen. Han hittade en skalpell i doktors skrivbord och skar av sig halsen. Pojken har dödat sig själv. Han sitter där nu, i doktors stol, med halsen avskuren . . . Jag hoppas att ni är nöjd nu. Leka med mänskligt liv. Spela med människoliv som om ni vore Gud. Är ni Gud, mister McMurphy? Vet ni, jag tror inte att ni är Gud?

(Syster Ratched går till Stationen. McMurphy reser sig)

HARDING

Nej, Mac, det är det hon vill!

McMURPHY*(föser Harding åt sidan)*

Jag vet det.

SYSTER RATCHED*(ger tecken till vårdarna att inte ingripa; ler)*

Kom an, mister McMurphy. Kom bara . . .

(McMurphy sliter sönder hennes uniform, parerar hennes knä, syster Ratched skriker, McMurphy griper tag i hennes strupe. Skriket fortsätter i Hövdingens strupe. Blackout. En spotlight på Hövdingen. Så hörs ett visslande ljud och ljudet från den svarta maskinen)

HÖVDING BROMDEN*(från band)*

Pappa, dom kom åt mig igen. På nåt sätt fick dom fast ledningarna på mig och nu ger dom mig order. Gå till höger. Gå till vänster. Gör det här. Gör det där. Skriv under papperen tjugi gånger och kliv inte på gräsmattan. Vart ska jag ta vägen? Hur ska jag kunna fly? Pappa, det finns ingenstans att gömma sig längre. Ingenstans!

(Ljusen upp. Det är efter middagen. Hövdingen är katatonisk. Harding spelar blackjack tillsammans med Cheswick, Scanlon och Martini)

HARDING*(imiterar McMurphy)*

OK, OK, OK, kom an fårskallar, tjugiett, tjugiett, ska ni satsa eller ligga. Vad håller du på med, Scanlon?

SCANLON

Jag hörde inte på.

HARDING

Hör på då!

SCANLON*(reser sig; oroligt)*

Om vi bara visste. Var dom har honom. Vad dom gör med honom. Det har förbanne mig gått nästan en hel vecka nu!

CHESWICK

Vet ni vad en kille i matsalen sa till mig? Han sa att McMurphy slog ner två vårdare och tog deras nycklar och stack!

SCANLON(*hoppfullt*)

Det låter som Mac.

HARDING

Vilken avdelning kom din informatör ifrån?

CHESWICK

Stormen.

MARTINI

Det var nån som sa att dom hade tagit fast honom och sänt tillbaks honom till arbetslägret.

HARDING

Vem?

MARTINI(*ser sig om*)

Nån! . .

HARDING

Och en dåre nere på terapin sa att McMurphy hade fått vingar och att sist man såg honom hade han cirklats omkring däruppe under tiden han förorenade sjukhustaket.

MARTINI(*häpet*)

Är det sant?!

(Warren in, följd av syster Ratched vars hals är bandagerad. Hennes ögon ger ett nervöst intryck. Williams står väntande i dörren)

SYSTER RATCHED(*med hes röst*)

Borde ni inte ha gått och lagt er?

CHESWICK

Syster Ratched — (*Syster Ratched tar ett steg bakåt*) vi vill veta . . .

HARDING

Om McMurphy kommer tillbaka? . . Jag tycker att vi har rätt att . . .

SYSTER RATCHED

Jag instämmer, mister Harding . . . Han kommer tillbaka . . . *(alla skeptiska)* Tror ni mig inte?

HARDING

Hördu tanten, vi tror att du är full av skit!

SYSTER RATCHED

Jag försäkrar er att McMurphy kommer tillbaka. Men jag undrar om det inte är bäst att ni lägger er? *(männen går in i sovsalen, men Hövdingen dröjer sig kvar. Till Warren)* Ta in honom. *(Warren och Williams rullar in en säng på vilken McMurphy ligger. Det enda livstecknet är små ryckningar runt hans ögon. Saliv rinner från hans mun)* Det är bra, pojkar. *(vårdarna ut. Syster Ratched tar McMurphys puls; sträcker lakanet)* Det är bra, bara bra.

(Syster Ratched går. Hövdingen fram till sängen. Från sovsalen kommer Cheswick och småningom Scanlon och Martini. De samlas runt sängen och ser på figuren som ligger i den. Cheswick tar diagrammet som hänger vid fotändan)

SCANLON

Vad står det?

CHESWICK

“McMurphy, Randle Patrick. Postoperativ. Frontal lobotomi.”

SCANLON

Då gjorde dom det.

HÖVDING BROMDEN*(lågt)*

Det där är inte McMurphy.

SCANLON

Inte?

HÖVDING BROMDEN

Det är en docka dom har klätt ut.

CHESWICK*(förbluffad)*

Tror du!?

HÖVDING BROMDEN
Fabrikstillverkad.

MARTINI
Jag slår vad om att han har rätt!

SCANLON
Just det! Dom försöker lura oss!

CHESWICK
Fast dom har gjort honom rätt bra. Titta . . . Ärret på näsan. Till och med polisongerna.

MARTINI
Titta, ögonen är öppna!

(Männen böjer sig över kroppen)

SCANLON
Alldeles dimmiga.

CHESWICK
Det finns ingen därinne.

HÖVDING BROMDEN
Ögon . . . Ett par utbrända proppar.

SCANLON
Där gamla haggan måste tro att vi är dumma!

(Hövdingen drar bort kudden under McMurphys huvud)

MARTINI
Vad gör du, hövdingen?

HÖVDING BROMDEN
Tror ni att McMurphy skulle ha velat att den här grejen satt i dagrummet i tjugi, tretti år med hans namn på bröstet?

(Martini vänder sig, tillsammans med de andra, bort från sängen)

MARTINI

Om McMurphy bara kunde komma tillbaka!

CHESWICK(*glatt*)

Du, kommer du ihåg när han nöp syster Ratched i ändan och sa att han bara ville fortsätta hålla kontakten?

SCANLON

Och allt det där han brukade skriva in i Loggboken? ”Frun, använder ni en B-kupa eller en C-kupa eller ingen kupa alls?

(De skrattar. Hövdingen pressar kudden mot McMurphys ansikte — McMurphys kropp kämpar våldsamt emot)

CHESWICK

Och den där gången i matsalen när han sprätte en smörklick på väggen och slog vad om att den skulle hinna ned till golvet innan halv sju.

MARTINI

Och han vann!

(Sorlet stiger)

CHESWICK

Kommer ni ihåg den där gången den där lilla sjuksystem —

SCANLON

Hon med korset!

CHESWICK

— hon tappade ett piller innanför sin rock och McMurphy försökte hjälpa henne och hon började skrika . . .

SCANLON(*i falsett*)

”Han våldtar mig! Han våldtar mig!”

HARDING(*in i pyjamas*)

Vad i helvete håller ni på med? Ni ska . . . ligga i . . . (*ser vad som händer*) Hövdingen! (*kastar sig på Hövdingen*) Sluta! (*männens rör sig mot sängen*) Sluta! Sluta! Sluta! (*Hövdingen staplar bort. Harding känner på McMurphys nacke*) Åh, Jesus Kristus . . .

(Hövdingen börjar gråta. Harding rusar mot fönstret)

CHESWICK(*nyfiket*)

Vad gör du?

HARDING

Jag har fortfarande nyckeln! (*låser upp gallret, öppnar det på vid gavel*) All right, hövdingen. Ge dig iväg. Hövding, hör du mig?

SCANLON

Varför skriker du åt honom?

HARDING

Om han är borta kan de inte bevisa nåt!

MARTINI

Han har inte gjort nåt fel!

CHESWICK

Vem som helst kan dö, postoperativt. Det händer hela tiden.

SCANLON

Vi kommer aldrig att berätta det.

HARDING

Jag vet. Men han kommer att göra det.

HÖVDING BROMDEN

Vad ska jag göra?

HARDING

Sticka!

HÖVDING BROMDEN

Dit ut?

HARDING

Ställ dig uppe vid vägen och lifta. Åk upp, norrut, upp till Kanada.

CHESWICK

Ja, hövding, dom försöker aldrig fånga rymlingar.

SCANLON

Och vi kommer att säga att han levde sen du stack.

HÖVDING BROMDEN

Jag är rädd.

HARDING

Hövding —

HÖVDING BROMDEN

Jag kan inte. Jag är inte tillräckligt stor!

HARDING

Du är så stor som du någonsin kommer att bli!

HÖVDING BROMDEN

Nej. Nej. McMurphy sa . . . han säger . . .

(Hövdingen går mot den elektroniska panelen)

HARDING

Vad tänker du göra, hövdingen?

HÖVDING BROMDEN*(knuffar undan Harding)*

McMurphy sa . . .

(Hövdingen häver sig över panelen. Den står bergfast och orörligt kvar— han tar ett djupt andetag, försöker igen — så hör man något brista inuti panelen och så lossnar den. De elektriska kablarna kortsluts, blåvit rök pyr ut. Belysningen slocknar. En larmklocka tjuter avlägset)

HARDING

Åh, Jesus, dom skickar en hel armé!

(Harding knuffar Hövdingen mot fönstret)

HÖVDING BROMDEN

Jag gjorde det . . . Jag gjorde det, Harding. Jag är stor igen!

HARDING

OK, Hövdingen, men stick nu. (*fattar hans hand*) Du kommer att klara dig ute! . .

HÖVDING BROMDEN

Ja . . . (*ler mot det utanför*) Jag har varit borta så länge, så länge . . .

(Musik — instrumental — "My Horses Ain't Hungry — när Hövdingen glider ut genom det öppna fönstret. Harding stänger gallren och slänger ut nyckeln. Männen samlas vid fönstret, tar farväl av Hövdingen. En spot på McMurphys kropp — alla andra ljus dör sakta ut.

SLUT